

ÚJ MAGYARORSZÁG
VIDÉKFEJLESZTÉSI PROGRAM
2007-2013

Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alap:
a vidéki területekbe beruházó Európa

Nimfea

A Csépa-szelevényi gyep (HUHN20154) kiemelt jelentőségű természetmegőrzési terület fenntartási terve

Túrkeve
2014

Ügyfél

Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság

Együttműködő partnerek

Dr. Deák József Áron

Nimfea Természetvédelmi Egyesület

Trollius Europaeus Természetvédelmi Szolgáltató Betéti Társaság

Vezető szakmai koordinátor

Dr. Magura Tibor

Szakmai koordinátor

Lesku Balázs

Olajos Péter

Vezető természettudományi szakértő

Dr. Deák József Áron

Vezető agrárgazdálkodási szakértő

Tóth Sándor

Közreműködő szakértők

Dr. Forgács Zoltán

Harmos Krisztián

Juhász Krisztina

Molnár Géza

Nagy Edina

Sallai R. Benedek

Tartalomjegyzék

I. Natura 2000 fenntartási terv

1. A terület azonosító adatai	6
1.1. Név	6
1.2. Azonosító kód	6
1.3. Kiterjedés	6
1.4. A kijelölés alapjául szolgáló fajok és/vagy élőhelyek	6
1.5. Érintett települések	6
1.6. Egyéb védettségi kategóriák	6
1.7. Tervezési és egyéb előírások	6
2. Veszélyeztető tényezők	8
3. Kezelési feladatok meghatározása	11
3.1. Természetvédelmi célkitűzés, a terület rendeltetése	11
3.2. Kezelési javaslatok	11
3.2.1. Élőhelyek kezelése	12
3.2.2. Élőhely-rekonstrukció és élőhelyfejlesztés	19
3.2.3. Fajvédelmi intézkedések	19
3.2.4. Kutatás, monitorozás	20
3.2.5. Mellékletek	21
3.3. A kezelési javaslatok megvalósításának lehetséges eszközei a jogszabályok és a tulajdonviszonyok függvényében	22
3.3.1. Agrártámogatások	22
3.3.2. Pályázatok	25
3.3.3. Egyéb	25
3.4. A terv egyeztetési folyamatának dokumentációja	26
3.4.1. Felhasznált kommunikációs eszközök	26
3.4.2. A kommunikáció címzettjei	27
3.4.3. Egyeztetés hatósági és területi kezelő szervekkel	27

II. A Natura 2000 fenntartási terv készítését megalapozó dokumentáció

1. A tervezési terület alapállapot jellemzése.....	30
1.1. Környezeti adottságok.....	30
1.1.1. Éghajlati adottságok.....	30
1.1.2. Vízrajzi adottságok.....	30
1.1.3. Talajtani adottságok.....	30
1.2. Természeti adottságok.....	31
1.2.1. A tervezési területen előforduló közösségi jelentőségű élőhelyek.....	33
1.2.2. A tervezési területen előforduló közösségi jelentőségű növényfajok.....	38
1.2.3. A tervezési területen előforduló közösségi jelentőségű állatfajok.....	38
1.2.4. A tervezési területen előforduló egyéb jelentős fajok.....	41
1.3. Területhasználat.....	41
1.3.1. Művelési ág szerinti megoszlás.....	41
1.3.2. Tulajdoni viszonyok.....	42
1.3.3. Területhasználat és kezelés.....	42
2. Felhasznált irodalom.....	45
3. Térképek.....	46

ÚJ MAGYARORSZÁG
VIDÉKFEJLESZTÉSI PROGRAM
2007–2013

Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alap:
a vidéki területekbe beruházó Európa

I. Natura 2000 fenntartási terv

1. A terület azonosító adatai

1.1. Név

Tervezési terület neve:	Csépa-szelevényi gyepek kiemelt jelentőségű természetmegőrzési terület (kjTT)
--------------------------------	---

1.2. Azonosító kód

Tervezési terület azonosítója:	HUHN20154
---------------------------------------	-----------

1.3. Kiterjedés

Tervezési terület kiterjedése:	213,65 ha
---------------------------------------	-----------

1.4. A kijelölés alapjául szolgáló fajok és/vagy élőhelyek

1.4.1. A kijelölés alapjául szolgáló élőhelyek

- 1530* - Pannon szikes sztyeppék és mocsarak
(* kiemelt jelentőségű élőhelytípus)

1.4.2. A kijelölés alapjául szolgáló fajok

- a tervezési területen nem találhatóak a kijelölés alapjául szolgáló fajok

1.5. Érintett települések

Jász-Nagykun-Szolnok megye: Szelevény

A tervezési terület által érintett helyrajzi számok listáját az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekkel érintett földrészelekről szóló 14/2010. (V. 11.) KvVM rendeletet (a továbbiakban: KvVM rendelet) tartalmazza. A Natura 2000 területek által érintett helyrajzi számokat és így a Natura 2000 jogi státuszt is a KvVM rendelet rögzíti, térképi megjelenítéssel is. A jogi jelleg a megosztással keletkező utód helyrajzi számokra is kiterjed.

1.6. Egyéb védettségi kategóriák

- Országos ökológiai hálózat övezete: A tervezési terület 95%-ban az országos ökológiai hálózat ökológiai folyosó övezetéhez tartozik.

1.7. Tervezési és egyéb előírások

1.7.1. Természetvédelmi kezelési terv

- a területre természetvédelmi kezelési terv nem vonatkozik

1.7.2. Településrendezési eszközök

- Szelevény Község helyi építési szabályzata – 7/2009. (XI.23.) rendelet (módosítva: 10/2012. (VI.26.) rendelet)

1.7.3. Körzeti erdőtervek és üzemtervek

- Körzeti erdőterv: Szolnoki erdőtervezési körzet (érvényes: 2005.01.01. – 2014.12.31.) törzskönyvi szám: 31/2005, kelt: 2005. augusztus 29. A következő tervezési időpont a Szolnok-Jászsági erdőtervezési körzetben (új körzet neve): 2016. A köztes időszakra az erdőről, az erdő védelméről és az erdőgazdálkodásról szóló 2009. évi XXXVII. Törvény 113. § (17) bekezdése vonatkozik.

1.7.4. Körzeti vadgazdálkodási tervek és üzemtervek

- I/1. Szolnok és dél-hevesi apróvadás vadgazdálkodási körzet vadgazdálkodási terve. Érvényesség: 2014-ig (Országos Vadgazdálkodási Adattár).
- Szelevény-Csépa Vadásztársaság (vadgazdálkodási egység kódszáma: 16-755210) vadgazdálkodási üzemterve. Érvényesség: 2017-ig. Kelt: 2007. február 1. Jóváhagyta: Jász-Nagykun-Szolnok Megyei Mezőgazdasági Szakigazgatási Hivatal, Földművelésügyi Igazgatóság, Vadászati és Halászati Osztály.

1.7.5. Halgazdálkodási tervek

- a területtel kapcsolatban halgazdálkodási terv nem áll rendelkezésre

1.7.6. Vízyűjtő-gazdálkodási terv

- Nagykunság alegység (2-18) vízyűjtő-gazdálkodási terve. Elfogadás dátuma: 2010.08.01. Közreadta: Vízügyi és Környezetvédelmi Központi Igazgatóság, Közép-Tisza-vidéki Környezetvédelmi és Vízügyi Igazgatóság, 2009. szeptember.

1.7.7. Egyéb tervek

- Jász-Nagykun-Szolnok Megyei Környezetvédelmi Program (2009-2014). Készítette: a KEVITERV AKVA Mérnöki Vállalkozási Kft. Elfogadta: a Jász-Nagykun-Szolnok Megyei Közgyűlés 151/2010.(IX.24.) számú határozatával.
- Kunszentmártoni Kistérség környezetvédelmi programja (2009-2014). Készítette: Hazai Térségfejlesztő Zrt, 2009. július.

2. Veszélyeztető tényezők

Kód	Veszélyeztető tényező neve	Jelentősége (H=nagy, M= közepes, L=kis)	Érintett terület nagysága (%)	Milyen jelölő élőhelyre vagy fajra és milyen módon gyakorol hatást?
A02.03	gyepterület átalakítása szántóvá	L	10	<i>Pannon szikes sztyeppék és mocsarak (1530*)</i> . Az élőhely megszűnését okozhatja, rontja a szomszédos természetszerű élőhelyek állapotát.
A03.03	kaszálás felhagyása/hiánya	L	5	<i>Pannon szikes sztyeppék és mocsarak (1530*)</i> . Az élőhely fajkészlete módosul, homogenizálódik, a gyomok aránya nőhet, s ez kedvezhet az özöngyomok megtelepedésének.
A04.02	alullegeltetés	L	5	<i>Pannon szikes sztyeppék és mocsarak (1530*)</i> . Az élőhely fajkészlete módosul, homogenizálódik, a gyomok aránya nőhet, s ez kedvezhet az özöngyomok megtelepedésének is. A taposás hatására kialakult legszíkesebb élőhelyek (vakszíkék, szikfokok) valamint az aprófüvű szikes gyepek (cickórós puszták, ürmöspuszták) eltűnhetnek. Rétiesedési, sztyeppesedési tápanyag-felhalmozódási folyamatok indulhatnak meg, ami az élőhelyek degradációjához, természetességének csökkenéséhez, hosszabb távon eltűnéséhez vezethet. Az alullegeltetéssel cserjésedési folyamatok indulhatnak meg a legelés okozta zavarás megszűnésével.
B01	erdőtelepítés	L	15	<i>Pannon szikes sztyeppék és mocsarak (1530*)</i> . Az erdőtelepítések a jelölő szíkések megszűnését okozhatják (a megváltozó fényviszonyok, mikroklíma, tápanyag-elérhetőség és a kompetíció következtében). Elsősorban a terület déli részén jelentkező veszély.
H02.05	szennyvíz beszivárgása a talajvízbe	H	10	<i>Pannon szikes sztyeppék és mocsarak (1530*)</i> . A tápanyagok felhalmozódása miatt a fajkészletben a gyomok aránya nő meg, ami degradációhoz, a fajkészlet módosulásához, a természetesség csökkenéséhez vezet.
H02.06	mezőgazdasági és erdészeti tevékenységből származó diffúzió	H	10	<i>Pannon szikes sztyeppék és mocsarak (1530*)</i> . A tápanyagok felhalmozódása miatt a fajkészletben a gyomok aránya

Kód	Veszélyeztető tényező neve	Jelentősége (H=nagy, M= közepes, L=kis)	Érintett terület nagysága (%)	Milyen jelölő élőhelyre vagy fajra és milyen módon gyakorol hatást?
	talajvízszennyezés			nő meg, ami degradációhoz, a fajkészlet módosulásához, a természetesség csökkenéséhez vezet.
I01	idegenhonos inváziós fajok jelenléte	L	15	<i>Pannon szikes sztyeppék és mocsarak (1530*)</i> . Elszaporodásuk a szikes talajok szárazság, egyenlőtlen csapadékeloszlás és a kiterjedt csatornahálózat okozta kilúgozódás miatt tényező a szikeseken. A tájidegen fajok elszaporodása eltünteti, átalakítja az élőhelyet, akadályozza annak regenerálódását. Az idegenhonos fajok módosítják a talaj és mikroklímatis adottságokat, a kompetíciós előnyük miatt korlátozzák az őshonos fajok tápanyagfelvételét. Terjeszkedésük más, szomszédos élőhelyekre is negatívan hat. Összességében a fajkészlet szegényedését, a természetesség csökkenést idézik elő.
I02	problémát jelentő őshonos fajok	L	20	<i>Pannon szikes sztyeppék és mocsarak (1530*)</i> . A szikes réteken szárazság, egyenlőtlen csapadékeloszlás és a kiterjedt csatornahálózat okozta kilúgozódás miatt száraz cserjések – vadrózsa (<i>Rosa canina</i>), kökény (<i>Prunus spinosa</i>), egybibés galagonya (<i>Crataegus monogyna</i>) – és nádasok jelennek meg. Terjeszkedésük a kezelés hiányával, erősen lecsökkent intenzitásával is összefüggésben áll. A degradációt jelző, akár természetes folyamatok során átalakítják az élőhelyet, akadályozzák annak regenerálódását, módosítják a talaj és mikroklímatis adottságokat, korlátozzák más őshonos fajok tápanyagfelvételét. Máskor épp az átalakuló környezeti feltételeket, adottságokat jelzik, hisz ezekhez az őshonos gyom és nem gyomjelleű fajok is alkalmazkodhatnak. Összességében a fajkészlet szegényedését, a természetesség csökkenést idézik elő.

Kód	Veszélyeztető tényező neve	Jelentősége (H=nagy, M= közepes, L=kis)	Érintett terület nagysága (%)	Milyen jelölő élőhelyre vagy fajra és milyen módon gyakorol hatást?
J02.03.01	nagyléptékű vízelvezetés	M	40	<i>Pannon szikes sztyeppék és mocsarak (1530*)</i> . Ezzel nemcsak az üdőbb szikes élőhelyek vízellátottsága (lásd szikes rétek, szikes mocsarak) csökken, de a csatornahálózat elősegíti a sófelhalmozódási szint csökkenését, a szikesek kilúgozódását. Hatására a szikesek gyomosodnak, degradálódnak, fajkészletük csökken, homogenizálódik, átalakul. A folyamat az élőhelyek teljes eltűnését is okozhatja, azok más természetszerű, de gyakran gyomos élőhellyé alakulnak át.
J02.14	sótartalom emberi hatásra történő megváltoztatása miatt bekövetkező vízminőség-változás	H	40	<i>Pannon szikes sztyeppék és mocsarak (1530*)</i> . A vízdékony Na-sók elvezetése a csatornahálózat által a sófelhalmozódási szint csökkenését, a szikesek kilúgozódását okozza. Különösen a jelölő szikesek értékes részei vannak veszélyben.
Kód	Kívülről ható veszélyeztető tényező neve	Jelentősége (H=nagy, M= közepes, L=kis)	Érintett terület nagysága (%)	Milyen jelölő élőhelyre vagy fajra és milyen módon gyakorol hatást?
I01	idegenhonos inváziós fajok jelenléte	L	5	<i>Pannon szikes sztyeppék és mocsarak (1530*)</i> . A közeli Hármas-Körös ártere felől a csatornákon, mezsgyéken át ide is eljutnak az inváziós fajok.
Kód	Jövőbeli valószínűsíthető veszélyeztető tényező neve	Jelentősége (H=nagy, M= közepes, L=kis)	Érintett terület nagysága (%)	Milyen jelölő élőhelyre vagy fajra és milyen módon gyakorol hatást?
M01.02	aszály és csapadékmennyiség csökkenés	H	100	<i>Pannon szikes sztyeppék és mocsarak (1530*)</i> . A csapadékmennyiség csökkenése, az aszály fokozódása által a vizek hamarabb kiszáradnak, illetve a szikes mocsarak (B6) nádasokká (B1a) történő átalakulása várható. Az élőhelyek összetételének változásához, szegényedéséhez vezet.

3. Kezelési feladatok meghatározása

3.1. Természetvédelmi célkitűzés, a terület rendeltetése

A Csépa-szelevényi gyepek kiemelt jelentőségű természetmegőrzési területté nyilvánításakor az élőhelyvédelmi irányelv 4. cikkének (4) bekezdése alapján a terület természetvédelmi célkitűzései meghatározásra kerültek, valamint kiemelésre kerültek egyes jelölő értékek, amelyeket a kezelés során prioritásként kell kezelni.

Általános célkitűzések

A Natura 2000 területek célkitűzései és prioritásai a területek hivatalos Natura 2000 adatlapjain (SDF) találhatóak.

Kiemelt fontosságú cél e Natura 2000 területen a rajta található, a kijelölés alapjául szolgáló, kiemelt jelentőségű közösségi jelentőségű pannon szikes sztyeppék és mocsarak (1530*) kedvező természetvédelmi helyzetének fenntartása és lehetőség szerinti fejlesztése, valamint a Natura 2000 területek lehatárolása alapjául szolgáló természeti állapot, illetve a fenntartó gazdálkodás feltételeinek biztosítása.

A területen végrehajtandó specifikus célok és intézkedések közül kiemelendő a gyepterület jelenlegi állapotának fenntartását célzó legeltetési és/vagy kaszálási rendszer kidolgozása, a bolygatott részek gyepjének rekonstrukciója gyommentesítő kaszálással, és a területen lévő mocsarak, mocsárrétek és vizes élőhelyek vízellátottságának biztosítása.

A gyepterületek megőrzésének érdekében fontos az ott található inváziós lágyszárú és fásszárú állományok (pl. fehér akác *Robinia pseudoacacia*) megtelepedésének és terjedésének megakadályozása, a fás állományok fokozatos, kocsányos tölgy (*Quercus robur*) uralta őshonos állományra cserélése, illetve az akác (*Robinia pseudoacacia*) gyepre való terjedésének megakadályozása.

3.2. Kezelési javaslatok

A Natura 2000 területre vonatkozó természetvédelmi célkitűzések eléréséhez a terület egyes részei eltérő kezelést igényelnek, figyelembe véve az ott előforduló élőhelyeket, fajokat és az ott jellemző gazdálkodási formákat. A kezelési és az élőhely-rekonstrukciós és fejlesztési javaslatokat ezért a Natura 2000 terület egyes lehatárolt részegységeire, a hasonló jellegű élőhelyfoltokból álló, úgynevezett kezelési egységekre (KE) vonatkozóan rendszerezi a fenntartási terv (a kezelési egységek térbeli elhelyezkedését a 3.2.5. melléklet térképe mutatja be). A kezelési egységek lefedik a teljes tervezési területet, tartalmazzak jelölő és nem jelölő élőhelytípusokat egyaránt. Lehatárolásuk nem követi az ingatlan nyilvántartási határokat, mivel a valós és a tényleges területhasználat ettől jelentősen eltérhet. Az egységek bemutatásánál meghatározzuk azon intézkedéseket, melyeket a jelölő élőhely és/vagy a faj megőrzése érdekében javasolunk. A fajvédelmi valamint a kutatási és monitorozási javaslatokat a 3.2.3. és a 3.2.4. fejezetben tárgyalja a fenntartási terv.

3.2.1. Élőhelyek kezelése

A 275/2004 (X. 8.) Kormányrendelet 4.§ 5. pontja alapján „(5) A fenntartási terv a Natura 2000 terület kezelésére vonatkozó javaslatokat, valamint ezek megvalósításának lehetséges eszközeit tartalmazza, és jogszabály eltérő rendelkezése hiányában kötelező földhasználati szabályokat nem állapít meg.”

Az itt megfogalmazott előírás-javaslatok célja, hogy a kezelési egységekben előforduló közösségi jelentőségű értékek, a jelenlegi gazdálkodási gyakorlat és adottságok alapján javaslatot tegyenek a gazdálkodás kívánatos módjára. Ennek érdekében itt megfogalmazásra kerülnek olyan előírás-javaslatok, amelyek alapul szolgálnak a jövőbeli támogatási programok kidolgozásához. A gazdálkodók számára ezek az előírás-javaslatok a jelen terv alapján kötelezettséget nem jelentenek, betartásuk csak támogatási programokon keresztül, önkéntes vállalás formájában válhat csak kötelezővé. A már más jogszabály vagy hatósági eszköz alapján létező előírások esetében azok kötelező jellegét értelemszerűen az azt megalapozó jogszabály, vagy hatósági eszköz támasztja alá, jelen fenntartási terv ezekre az előírásokra csak utalást tesz.

3.2.1.1. Kezelési egységek

A kezelési javaslatok esetében el kell választani a kötelező jellegű, jogszabályban előírt korlátozásokat, illetve az önkéntesen vállalható előírás-javaslatokat.

KE-1 kezelési egység

(1) **Meghatározása:** Ürmös szikes gyepek, cickórós gyepek, szikes rétek, mocsárrétek, magassásosok, mézpázsitosok, löszgyepek, zavart üde és száraz gyepek

(2) Érintettség vizsgálata

- élőhelyek ÁNÉR-kódja:
- F1a - Ürmöspuszták
 - F1b - Cickórós puszták
 - F2 - Szikes rétek
 - F3 - Kocsordos-öszirózsás sziki magaskórósok, rétsztyepek
 - H5a - Löszgyepek, kötött talajú sztyeprétek
 - OC - Jellegtelen száraz-félszáraz gyepek
 - OF - Magaskórós ruderális gyomnövényzet
- Natura 2000 élőhely: 1530* - Pannon szikes sztyepék és mocsarak

(3) Gazdálkodáshoz kötődő általános kezelési javaslatok

A területen természetvédelmileg javasolt a jövőben fenntartani a kaszálást és a legeltetést.

(4) Gazdálkodáshoz köthető, támogatási rendszerbe illeszthető kezelési előírás-javaslatok

a) Kötelezően betartandó előírások

A 269/2007. (X. 18.) Korm. Rendelet tartalmazza a NATURA 2000 gyepterületek fenntartásának kötelezően betartandó földhasználati szabályait.

b) Önkéntesen vállalható előírás-javaslatok

<u>Kód</u>	<u>Gyepterületekre vonatkozó előírások-javaslatok</u>
GY09	Fogasolás nem megengedett.
GY10	Tárcsázás nem megengedett.
GY11	Hengerezés nem megengedett.
GY12	Gyepszellőztetés nem megengedett.
GY13	Kiszántás nem megengedett.
GY14	Felázott talajon mindennemű munkavégzés tilos.
GY28	A gyepék cserjésedését meg kell akadályozni, azonban a szórtan jelentkező őshonos cserjék megőrzésére törekedni kell.
GY59	Legeltetési terv készítése és egyeztetése szükséges a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal.
GY61	A gyepen legeléskizárt terület kialakítása szükséges, ami nem haladja meg a parcella 20%-át.
GY67	Legeltethető állatfaj: szarvasmarhafélék.
GY68	Legeltethető állatfaj: juh.
GY70	Legeltethető állatfajok: lófélék (ló, szamár).
GY72	Kaszálás június 15. után lehetséges.
GY79	Évente az időjárási viszonyoknak és a gyep állapotának megfelelő, természetvédelmi-ökológiai és a gazdálkodási szempontokat egyaránt figyelembe vevő kaszálási terv készítése és egyeztetése a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal, valamint az így egyeztetett kaszálási terv végrehajtása.
GY92	A gyepterület kaszálása, szárzúzása esetén minimum 10 cm-es fűtarló biztosítása.
GY116	A területen trágyadepónia, széna és szalmakazlak elhelyezése tilos.
GY117	Éjszakázó helyek, ideiglenes karámok és jószágállások helyét a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal egyeztetni szükséges.

(5) Élőhely-rekonstrukciós és élőhely-fejlesztési javaslatok

Az élőhelyek jó természetességi állapotúak, nem veszélyeztetettek, így nem szükséges a területen az élőhely-rekonstrukció.

(6) Erdőtelepítésre vonatkozó javaslat

A kezelési egységben erdőtelepítésre vonatkozó javaslatot nem teszünk.

(7) Gazdálkodáshoz nem köthető javaslatok

A kezelési egységben gazdálkodáshoz nem köthető kezelési javaslatot nem teszünk.

(8) Kezelési javaslatok indoklása

A terület fő értékét adó, jelölő pannon szikések megőrzése és fajgazdagságának növelése érdekében a legeltetés – elsősorban szarvasmarhával – lenne a legelőnyösebb hasznosítási mód. Amennyiben ez nem lehetséges, akkor évi egyszeri, nyár eleji, június 15-e utáni, könnyűgépes kaszálás javasolt zárványterületek létrehozása nélkül, búvósávok

meghagyásával, hogy a terület állatvilágában, kivált a földön fészkelő madarakban, mint pl. barázdabillegető (*Motacilla alba*), mezei pacsirta (*Alauda arvensis*) okozható kárt minimalizáljuk. Mindennemű mezőgazdasági gyepfozom fokozására használt beavatkozás (pl. fogasolás, műtrágyázás) kifejezetten káros hatású lehet a területen, mivel átalakítja a gyep szerkezetét, és gyomosodáshoz, degradációhoz vezet.

KE-2 kezelési egység

(1) **Meghatározása:** Természetes vizes élőhelyek, medrek mocsári növényzete. Vízi harmatkása (*Glyceria maxima*), pántlikafű (*Phalaris sp.*), sások (*Carex sp.*), nád (*Phragmites australis*), gyékény (*Typha latifolia*), tavi káka (*Scirpus lacustris*) uralta növényzet

(2) **Érintettség vizsgálata**

- élőhelyek ÁNÉR-kódja: B1a - Nem tőzegképző nádasok, gyékényesek és tavikákások
B5 - Nem zsombékoló magassásrétek
B6 - Fragmentális mocsári- és/vagy hínárnövényzet mozaikok álló és folyóvizek partjánál
BA - Fragmentális mocsári- és/vagy hínárnövényzet mozaikok álló és folyóvizek partjánál
D6 - Ártéri és mocsári magaskórósok, árnyas-nyirkos szegélynövényzet

(3) **Gazdálkodáshoz kötődő általános kezelési javaslatok**

Továbbiakban is javasolt a terület kaszálása, a jövőben legeltetéssel is érdemes lenne próbálkozni. Javasolt kisebb, nyílt (időszakos) vízfelszínek kialakítása.

(4) **Gazdálkodáshoz köthető, támogatási rendszerbe illeszthető kezelési előírás-javaslatok**

a) Kötelezően betartandó előírások

A Natura 2000 területekre vonatkozó kezelési jellegű kötelező előírások és korlátozások a fenntartási terv elfogadásának időpontjában a kezelési egység élőhelytípusaira nincsenek.

b) Önkéntesen vállalható előírás-javaslatok

Kód Vizes területekre vonatkozó előírások-javaslatok

V01	A területen, a növényvédelmet kizárólag vizekre és vízben élő szervezetekre nem veszélyes minőségű anyagokkal és kizárólag inváziós növényfajok irtása céljából lehet végezni.
V06	A működési terület szerinti nemzeti park igazgatóság által kijelölt területen tilos a nádaratás.
V07	A gazdálkodási tevékenység során a gyepfelszín maradandó károsodása tilos.
V08	Nyílt vízfelületek kialakítása legeltetéses állattartás segítségével.

(5) Élőhely-rekonstrukciós és élőhely-fejlesztési javaslatok

A kezelési egységben élőhelyfejlesztésre vonatkozó javaslatot nem teszünk.

(6) Erdőtelepítésre vonatkozó javaslat

A kezelési egységben erdőtelepítésre vonatkozó javaslatot nem teszünk.

(7) Gazdálkodáshoz nem köthető javaslatok

A kezelési egységben gazdálkodáshoz nem köthető kezelési javaslatot nem teszünk.

(8) Kezelési javaslatok indoklása

A Natura 2000 terület kisebb foltokban megjelenő nedvesebb élőhelyek kezelési egysége. A hozzátartozó nádasodó területek fenntartása növeli a terület sokszínűségét. A bennük megtelepedő inváziós növényfajok állományainak lehetőleg mechanikus (a szennyezésre érzékeny vízhez közeli élőhelyek miatt) visszaszorítása elengedhetetlen, a kezelési egység természetességének megőrzése érdekében. A közösségi jelentőségű vöröshasú unka (*Bombina bombina*) és dunai tarajosgötte (*Triturus dobrogicus*) állományának fennmaradása érdekében indokolt az időszakos vízállások fenntartása.

KE-3 kezelési egység

(1) Meghatározása: Erdők és facsoportok. Őshonos fafajú erdők, akácok, nemes nyarasok.

(2) Érintettség vizsgálata

- élőhelyek ÁNÉR-kódja: RA - Őshonos fajú facsoportok, fasorok, erdősávok
RC - Őshonos fafajú keményfás jellegű erdők
S1 - Akácültetvények
S2 - Nemesnyarasok
S6 - Nem őshonos fafajok spontán állományai
S7 - Nem őshonos fajú ültetett facsoportok, erdősávok és fasorok
- érintett erdőrészek: Szelevény 12/G, 12/H, 12/I, 12/K, 12/L, 12/M, 12/N, 12/O, 12/P, 12/Q

(3) Gazdálkodáshoz kötődő általános kezelési javaslatok

A területen található erdőtagok illetve más kisebb facsoportok fenntartása is javasolt. A tájidegen nemesnyarasok és akácok szerkezet átalakítása javasolt.

(4) Gazdálkodáshoz köthető, támogatási rendszerbe illeszthető kezelési előírás-javaslatok

a) Kötelezően betartandó előírások

- Az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alapból a Natura 2000 erdőterületeken történő gazdálkodáshoz nyújtandó kompenzációs támogatás részletes szabályairól szóló 41/2012. (IV. 27.) VM rendelet
- A Szolnoki erdészeti tervezési körzet erdőterve

b) Önkéntesen vállalható előírás-javaslatok

<u>Kód</u>	<u>Erdőterületekre vonatkozó előírások-javaslatok</u>
E06	Idegenhonos fafajok telepítésének mellőzése.
E18	A ritka fajhoz tartozó, vagy odvas, vagy böhöncös, vagy idős vagy más okból értékes faegyedek kijelölése és megőrzése az elő- és véghasználatok során.
E51	Felújítás táj- és termőhelyhonos fafajokkal, illetve faállomány típusokkal.
E68	Totális gyomirtó szerek használata csak szelektív módon és csak intenzíven terjedő, inváziós lágú és fás szárú fajok ellen alkalmazható a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal történt előzetes egyeztetést követően.
E72	Lehetőség szerint mechanikai módszerek (pl. kézi cserjeirtás, szárzúzás, kaszálás) alkalmazandók agresszívan terjedő fajok visszaszorítására.
E77	Az idegenhonos fa- és cserjefajok egyedeinek eltávolítása során tekintettel kell lenni a túlzott mértékű kitermelés okozta lékesedés elkerülésére a kitermelésre kerülő egyedek kijelölésével vagy a kitermelt idegenhonos fajok egyedeinek helyén, kézi munkával, talaj-előkészítés nélkül, mesterséges felújítás elvégzésével.

(5) Élőhely-rekonstrukciós és élőhely-fejlesztési javaslatok

A kezelési egységre vonatkozó élőhely-fejlesztési javaslatot nem teszünk.

(6) Erdőtelepítésre vonatkozó javaslat

A kezelési egység területén az erdőterületek fenntartása indokolt. Az esetleges felújítás során őshonos, a tájegységre jellemző fafajok telepítése szükséges.

(7) Gazdálkodáshoz nem köthető javaslatok

A kezelési egységben gazdálkodáshoz nem köthető kezelési javaslatot nem teszünk.

(8) Kezelési javaslatok indoklása

A kezelési egységben az őshonos, a tájegységre jellemző erdők kialakítására célszerű törekedni. Az idegenhonos fajokkal erősen fertőzött állományok, belőlük is az akác (*Robinia pseudoacacia*), keskenylevelű ezüstfa (*Eleagnus angustifolia*) és a gyalogakác (*Amorpha fruticosa*) kiterjedt állományainak visszaszorítása, valamint az erdőállományokba őshonos, a tájegységre jellemző elegyfajok – pl. tatárjuhar (*Acer tatarica*) stb. – telepítése a kezelési egység és vele a tervezési terület természetességét növeli. Ezért erdőállományok gyérítése, véghasználat után kiemelten fontos az őshonos fafajokkal – pl. kocsányos tölgy (*Quercus robur*), fehér nyár (*Populus alba*), tatárjuhar (*Acer tatarica*), mezei juhar (*Acer campestre*) stb. – való felújítás. A vágásterületen és később a fiatalos állományban is szükséges, az állomány védelme érdekében, az inváziós fajok visszaszorítása mechanikus, vagy amennyiben szükséges, vegyszeres (lebomlók használatával) úton.

KE-4 kezelési egység

(1) **Meghatározása:** Szántóföldek.

(2) **Érintettség vizsgálata**

- élőhelyek ÁNÉR-kódja: T1 - Egyéves, intenzív szántóföldi kultúrák
T6 - Extenzív szántók

(3) **Gazdálkodáshoz kötődő általános kezelési javaslatok**

A kezelési egység területében található szántók visszagyepesítése javasolt. A szántók fennmaradása esetén a vegyszer és a műtrágya használat ésszerű keretek között tartását javasoljuk a (4) pont b) Önkéntesen vállalható előírás-javaslatok alpontjában foglaltak betartásával).

(4) **Gazdálkodáshoz köthető, támogatási rendszerbe illeszthető kezelési előírás-javaslatok**

a) **Kötelezően betartandó előírások**

A szántóterületeken kötelező előírás nincs, de amennyiben az élőhely rekonstrukciója megkezdődik, akkor a 269/2007. (X. 18.) Korm. Rendeletben megfogalmazott, a NATURA 2000 gyepterületek fenntartását célzó, kötelezően betartandó földhasználati szabályok lesznek érvényesek rá.

b) **Önkéntesen vállalható előírás-javaslatok**

Kód Szántóterületekre vonatkozó előírások-javaslatok

1)	A veszélyeztető hatás mérséklését szolgáló önkéntesen vállalható előírások
SZ19	Kizárólag környezetkímélő besorolású növényvédő szerek alkalmazása engedélyezett.
SZ20	Kártevők elleni védekezés kizárólag szelektív szerekkel lehetséges.
SZ24	Totális gyomirtó szerek használata nem engedélyezhető a területen.
SZ35	Tápanyag-utánpótlás során a műtrágyával kijuttatott nitrogén hatóanyag mennyisége nem haladhatja meg a 90 kg/ha/év mértéket.
SZ49	Az időszakos- és állandó vízállások körül 3 méteres szegélyben talajművelés nem végezhető.

2) A visszagyepesítés, rekonstrukció utáni állapotra vonatkozó önkéntesen vállalható előírás-javaslatok

Kód Szántóterületekre vonatkozó előírás-javaslatok

SZ53	Szántó füves élőhelyé alakítása spontán felhagyással.
SZ54	Szántó füves élőhelyé alakítása, későbbi kezelés nélküli spontán felhagyással, kivéve az inváziós növényfajok irtását.
SZ55	Szántó füves élőhelyé alakítása, lucernakultúrát követő spontán gyepesedéssel.
SZ60	Magvetéshez kizárólag a közeli természetes gyepről származó magkeveréket, illetve kaszálékot szabad felhasználni.

(5) Élőhely-rekonstrukciós és élőhely-fejlesztési javaslatok

E Natura 2000 területen nem indokolt a szántóföldek fenntartása, javasoljuk a szántó parcellák esetében a visszagyepesítést az előző fejezet ide vonatkozó pontjai alapján. E kis foltokat viszonylag jó állapotú gyepek veszik körül, így az onnan gyűjtött őshonos fajok magvaiból, terméseiből végzett magvetés a legeredményesebb visszagyepesítési módszer, viszont a szántók felhagyásával és spontán gyepesedéssel is sikeresen kialakítható a gyeptakaró. Utóbbi esetben gyomfajok megjelenése miatt évi minimum kétszeri kaszálás ajánlható.

(6) Erdőtelepítésre vonatkozó javaslat

A kezelési egységben erdőtelepítésre vonatkozó javaslatot nem teszünk.

(7) Gazdálkodáshoz nem köthető javaslatok

A kezelési egységben gazdálkodáshoz nem köthető kezelési javaslatot nem teszünk.

(8) Kezelési javaslatok indoklása

A természetes élőhelyekkel érintkező területeken a pufferzóna kialakítása az élőhelyek védelme érdekében szükséges. A szántóterületeket övező természetes élőlényközösségek hosszú távú fennmaradása jelenleg veszélyeztetett, leginkább a szántóföldi növénytermesztés felhagyásával és a terület visszagyepesítésével, élőhely-rekonstrukciójával lehetséges. Az intenzív művelés zavarásának elkerülése miatt indokolt a visszagyepesítés.

KE-5 kezelési egység

(1) Meghatározása: Beépített területek, telephelyek, roncsolt területek.

(2) Érintettség vizsgálata

- élőhelyek ÁNÉR-kódja: U10 - Tanyák, családi gazdaságok
U11 - Út- és vasúthálózat

(3) Gazdálkodáshoz kötődő általános kezelési javaslatok

A kezelési egységben gazdálkodáshoz köthető általános kezelési javaslatként a tanyák évi legalább egyszeri kaszálással történő gyommentesítést, inváziós fajok visszaszorítását.

(4) Gazdálkodáshoz köthető, támogatási rendszerbe illeszthető kezelési előírás-javaslatok

a) Kötelezően betartandó előírások

A Natura 2000 területekre vonatkozó kezelési jellegű kötelező előírások és korlátozások a fenntartási terv elfogadásának időpontjában a kezelési egység élőhelytípusaira nincsenek.

b) Önkéntesen vállalható előírás-javaslatok

Kód Gyepterületekre vonatkozó előírások-javaslatok

GY107 Az inváziós gyomok virágzásban történő kaszálása kötelező.

GY108 Erősen fertőzött foltokat sokkoló kaszálással évente legalább háromszor kezelni kell.

(5) Élőhely-rekonstrukciós és élőhely-fejlesztési javaslatok

A kezelési egységben élőhelyfejlesztésre vonatkozó javaslatot nem teszünk.

(6) Erdőtelepítésre vonatkozó javaslat

A kezelési egységben erdőtelepítésre vonatkozó javaslatot nem teszünk.

(7) Gazdálkodáshoz nem köthető javaslatok

A kezelési egységben gazdálkodáshoz nem köthető kezelési javaslatot nem teszünk.

(8) Kezelési javaslatok indoklása

Korábbi tanyák helyén lassan regenerálódó gyeppek, melyeket természetes élőhelyek öveznek. A későbbiekben magkészként biztosíthatják regenerációjukat, viszont a – főként inváziós – gyomfajok, mint pl. keskenylevelű ezüstfa (*Elaeagnus angustifolia*), csökkentése (kezdetben évente legalább háromszori kaszálással), azért kiemelten fontos, mivel ezen állományok főként innen terjednek tovább a belső területekre.

3.2.2. Élőhely-rekonstrukció és élőhelyfejlesztés

Az élőhely-rekonstrukciós és élőhely-fejlesztési javaslatok előírászerűen a kezelési egységekben (KE), a 3.2.1. fejezetben belül bedolgozva is megjelennek az önkéntesen vállalható kezelési előírások között. Összefoglalva visszagyepesítésre lenne szükség a KE-4 (szántók) esetében a kezelési egységnél már szó esett ezek szükségességéről.

3.2.3. Fajvédelmi intézkedések

A területen előforduló, a kijelölés alapjául nem szolgáló de közösségi jelentőségű fajok érdekében javasolt fajvédelmi intézkedések:

A **dunai tarajosgőte** (*Triturus dobrogicus*) és a **vöröshasú unka** (*Bombina bombina*) védelme érdekében megfogalmazott intézkedések:

- Javasolt a terület időszakos vízü élőhelyeinek (mocsarak, kubikgödrök) megőrzése, a terület hidrológiai viszonyait negatívan érintő vízelvezetések mellőzése. Fontos a szikes gyepi élőhelyek megőrzése, természetességi állapotuk javítása (megfelelő intenzitású legeltetés, inváziós fajok visszaszorítása). A területet érintő és azzal szomszédos kultúrerdők természetességi állapotának javítása is javasolt. Indokolt környezetkímélő szántóföldi gazdálkodás folytatása a terület táji környezetében.
- A mocsári növényzettől sűrűn benőtt vizes élőhelyeken indokolt a növényzet részleges visszaszorítása. Szintén indokolt lehet a feltöltődő vizes élőhelyek (különösen a kubikgödrök) részleges kotrása.

3.2.4. Kutatás, monitorozás

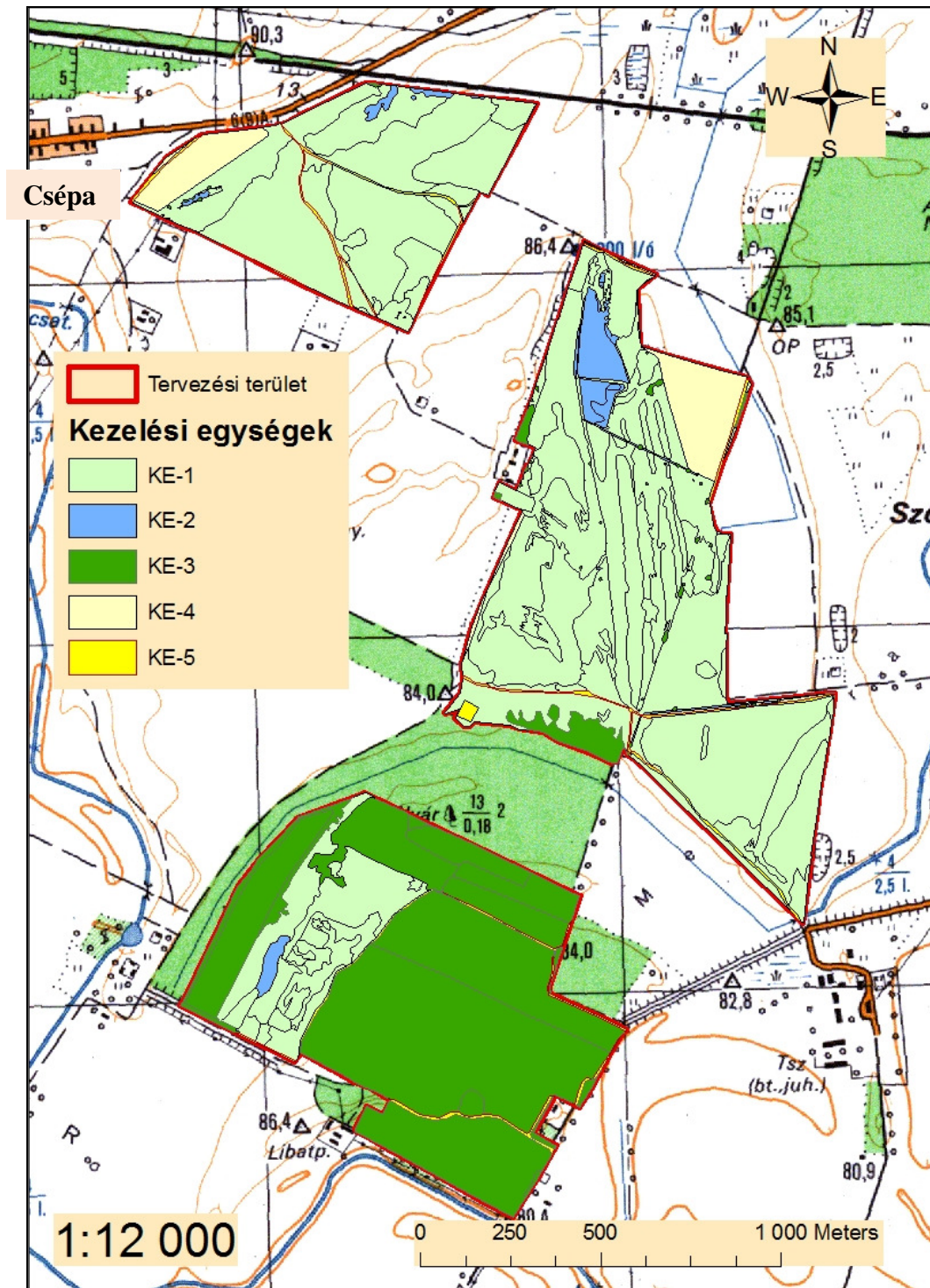
A jelölő pannon szikes sztyeppék és mocsarak (1530*) élőhely monitorozását a Nemzeti Biodiverzitás-monitorozó Rendszer (NBmR) módszerének alkalmazásával javasolt legalább 3 évente (lehetőleg júniusban) végezni.

A kijelölés alapjául nem szolgáló de közösségi jelentőségű kételtű fajok monitorozását optimális esetben évente, minimálisan ötévente megismételt, standardizált mintavételezéssel indokolt elvégezni. Mindkét faj esetén rendkívül nehéz a valós egyedszámot megbecsülni, az egyedszám több nagyságrendet elérő fluktuációja pedig az eredmények értékelhetőségét nehezíti. Mintavételi helyeket javasolt természetes mocsárfoltokban, valamint kubikgödörökben kijelölni. A dunai tarajosgöte (*Triturus dobrogicus*) esetén palackcsapdázás, valamint transzekt mentén végzett peteszámlálás, a vöröshasú unka (*Bombina bombina*) esetén akusztikus, valamint transzekt mentén végzett vizuális felmérés a javasolt módszer.

Az É-i részegységet érintő műút szakaszon javasolt a gázolás mértékének megvizsgálása (a tavaszi, illetve őszi migrációs időszakban végzett útfelméréssel).

3.2.5. Mellékletek

A gazdálkodáshoz és egyéb területhasználathoz köthető kezelési egységek megjelenítése (2013).

3.3. A kezelési javaslatok megvalósításának lehetséges eszközei a jogszabályok és a tulajdonviszonyok függvényében

A tervezési terület egésze a Csépa-Szelevényi gyepek (HUHN20154) kiemelt jelentőségű természetmegőrzési területbe tartozik, tehát a tervezési területre alapvetően a 275/2004 (X.8.) Kormányrendelet az irányadó.

Ezen túl a terület 95 %-a az országos ökológiai hálózat magterület övezete is (ld. 1.6. fejezet).

A terület 97,05 %-a magántulajdon, 2,95 %-a önkormányzati tulajdon. A terület 47,95 %-a a Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság saját vagyionkezelésébe tartozik. A magántulajdonú területek több tulajdonos között oszlanak meg. Ugyanakkor a nagyon sok tulajdonos által érintett osztatlan közös tulajdon a területen nem jellemző.

A kezelési javaslatok megvalósítása esetén a fentebb összefoglalt körülményeket kell figyelembe venni.

3.3.1. Agrártámogatások

3.3.1.1. Jelenlegi működő agrártámogatási rendszer

A jelenleg hatályos Mezőgazdasági Parcella Azonosító Rendszer alapján a Csépa-szelevényi gyepek kiemelt jelentőségű természet-megőrzési terület Szelevény település közigazgatási területét érintve az alábbi azonosítóval jelzett fizikai blokkokban található:

MEPAR Blokkazonosító	teljes terület (ha)	támogatható terület (ha)
U7EP3-D-10	43,22	42,59
U8593-Q-10	88,04	88,04
UL2W3-L-10	10,49	10,18
U9X33-C-10	110,91	14,56
UKNW3-6-10	0,77	0,77
	253,43	156,14

A fizikai blokkok területnagyságának megközelítőleg 62 %-a mezőgazdaságilag támogatható területre esik, melyre agrártámogatás igényelhető. A gazdálkodó mezőgazdasági termelők számára az alábbi agrártámogatási források érhetőek el:

Egységes területalapú támogatás (SAPS)

A támogatás mértékéről évente a vidékfejlesztésért felelős miniszter dönt miniszteri rendeletben. Jelenleg a támogatási összeg megközelítőleg 65.000 Ft/ha/gazdálkodási év. A támogatás igénybevételének feltétele, hogy a gazdálkodó maradéktalanul tartsa be az 50/2008.(IV.24.) FVM rendeletben foglaltakat, amely a Helyes Mezőgazdasági és Környezeti állapot feltételrendszerét tartalmazza.

Agrár-környezetgazdálkodási támogatás (AKG)

Középhosszú távú (5 gazdálkodási év) támogatási rendszer, melynek feltételeit a Vidékfejlesztési Miniszter által kiadott miniszteri rendelet szabályoz. Az elérhető támogatás mértéke az extenzív gyepgazdálkodás célprogramban legeltetési hasznosítás esetén 77 EUR/ha-nak megfelelő forintösszeg, kaszálásos hasznosítás esetén 40 EUR/ha-nak megfelelő forintösszeg. Ökológiai gyepgazdálkodás célprogramban legeltetési hasznosítás esetén 85 EUR/ha-nak megfelelő forintösszeg, kaszálásos hasznosítás esetén 48 EUR/ha-nak megfelelő forintösszeg érhető el.

Kötelező földhasználati előírások ellenértékeként igényelhető kompenzációs jellegű kifizetések

Tekintettel arra, hogy a 269/2007. (X. 18.) Korm. rendelet alapján földhasználati előírások vannak hatályban a gyepterületekre vonatkozóan, a Natura 2000 gyepterületeken történő gazdálkodáshoz területalapú, kompenzációs támogatás vehető igénybe, melynek értéke 38 EUR/ha évente.

Ehhez hasonlóan, a Natura 2000 területen található, az Országos Erdőállomány Adattárban nyilvántartott erdőrészlet területén felmerülő költségek és jövedelem kiesés ellentételezése céljából a magánkézben lévő, Natura 2000 erdőterületeken történő gazdálkodáshoz kompenzációs támogatás igényelhető az erdő természetességétől, a faállomány korától és összetételétől függően évente változó összegben.

Önkéntesen vállalt előírások nyomán igényelhető mező- és erdőgazdálkodási támogatások

Az agrár-környezetgazdálkodási célprogramok közül az ország egész területén (a támogatható területeken) igénybe vehető *horizontális* szántóföldi, gyepgazdálkodási és ültetvény célprogramok érhetőek el.

Az erdőterületekre vonatkozóan az erdő-környezetvédelmi célprogramok kifizetései vehetőek igénybe.

Nem termelő mezőgazdasági beruházások

Támogatás vehető igénybe olyan földhasználati intézkedésekre, amelyek gazdálkodáshoz közvetlenül nem kapcsolódnak, ugyanakkor a vidéki táj értékeinek, állat- és növényvilágának fennmaradását szolgálják, ez által növelik a Natura 2000 területek közjóléti értékét, illetve hozzájárulnak a környezetgazdálkodási célok teljesítéséhez.

Kedvezőtlen Adottságú Területek támogatása (25/2007. (IV.17.) FVM rendelet)

Ez az intézkedés támogatási lehetőséget biztosít a kedvezőtlen természeti adottságokkal rendelkező területeken gazdálkodók részére az 1257/1999/EK tanácsi rendeletének 19-20. cikkelyei alapján.

A kedvezőtlen adottságú területek (KAT) támogatásának célja a fenti rendelet 19. cikkében, valamint 20. cikkében meghatározott, a gazdálkodás eredményességét kedvezőtlenül befolyásoló gazdasági, társadalmi és természeti tényezők hatásainak részbeni kompenzációja. A KAT támogatás a Natura 2000 támogatással együtt igényelhető.

3.3.1.2. Javasolt agrártámogatási rendszer

Kifejezetten Natura 2000 területekre jelenleg a Natura 2000 gyepterületekre vonatkozóan létezik kompenzációs kifizetés. Látható azonban, hogy nincsen hatályban szántó művelési ágú, valamint egyéb természetvédelmi szempontból fontos élőhelyre (vizes élőhelyek stb.) kidolgozott földhasználati előírás, illetve ez alapján kompenzációs kifizetés. Ebből adódóan ezekre a területekre csupán az egyéb földhasználati korlátozások (nitrát területekre, védett területekre vonatkozó) vannak érvényben, speciális faj és élőhelyvédelmi intézkedések nincsenek.

A Natura 2000 gyepterületekre vonatkozó jelenlegi földhasználati előírások általános értelemben olyan gyephasználatot támogatnak, amely országos léptéket tekintve általában szükségesek a gyepek természetességének megőrzéséhez. Ugyanakkor általánosságukból következően nem képesek kezelni olyan helyi és speciális problémákat, amelyek éppen a jelölő értékek miatt fontosak (egyes kivételes esetekben akár ellent is mondhatnak a Natura 2000 célkitűzéseknek). A fenntartási terv egyik szerepe éppen azoknak a lokális kezelési feladatoknak a meghatározása, amelyek támogatási rendszerbe való beépítése a Natura 2000 célkitűzések szempontjából szükséges.

A Csépa-szelevényi gyepek fenntartási tervének tanulságai alapján az agrártámogatási rendszer módosításával, bővítésével, kiegészítésével kapcsolatban a javaslatok két szintre bontva képzelhetők el:

Kötelező szint: A terület jelenlegi állapotának megőrzése érdekében szükséges tevékenységek, amelyeket minden Natura 2000 földhasználóra kötelező érvényűen szükséges érvénybe léptetni. Ez a kötelező földhasználati szabályok kibővítésével, illetve a meglévő szabályok módosításával/összehangolásával, és a hozzájuk kapcsolódó kompenzációs kifizetések megváltoztatásával léptethető életbe. A Csépa-szelevényi gyepek Natura 2000 terület vonatkozásában ebbe a körbe illeszthető eszközök a következők:

- A Natura 2000 gyepterületek fenntartásának földhasználati szabályairól szóló 269/2007 (X.18.) Korm. rendelet vonatkozó egyes jelenlegi szabályai felülvizsgálatával a kaszálatlanul hagyott terület nagyságának tágabb határok közötti meghatározását szolgáló eszközök.

Önkéntes szint: A terület természeti állapotának javítását szolgáló eszközök, amelyek az egyes területek, kezelési egységek sajátosságainak megfelelően önkéntes vállalás alapján ösztönzik a területhasználót az élőhelyek állapotának javítására, a közösségi jelentőségű fajok populációinak erősítésére. Ezek az eszközök ilyen értelemben átmenetet mutatnak az élőhelyfejlesztési élőhely-rekonstrukciós támogatások irányába, de nem jelentenek olyan mértékű beavatkozást, ami kifejezetten nagy beruházási igényűek. A Csépa-szelevényi gyepek Natura 2000 terület vonatkozásában ebbe a körbe illeszthető eszközök a következők:

- A Natura 2000 területen található szántókon a környezetkímélő növényvédő szerek használatát ösztönző eszközök.
- A Natura 2000 területen található szántókon a műtrágyahasználat csökkentését ösztönző eszközök.
- A Natura 2000 területen található szántók gyepké, vagy vizes élőhelyé alakítását ösztönző eszközök (pl.: MTÉT rendszeren belül a szántóföldként hasznosítható területeken a *Szántóföldi növénytermesztés madár- és apróvad élőhely-fejlesztési előírásokkal* célprogram; a nedves, belvizes szántóterületeken a *Szántóföldi gazdálkodás gyepgazdálkodássá alakításának* célprogram ajánlható).

A jelenlegi támogatási rendszer nem teszi érdekeltté a gazdálkodókat a nem hasznosított mezőgazdasági területek megőrzésében, hanem kifejezetten azok eltüntetésére ösztönöz.

Mivel ezek a területek nem támogatható területrészek, a támogatható terület maximalizálása érdekében a gazdálkodók eltüntetik a szegélyvegetációt, bokorfüzeseket, kaszálják az értéktelen szénát adó, vagy vízállásos területeket is, amelyeken korábban sosem folytattak gyepgazdálkodást. Ez a helyzet véleményünk szerint csak akkor szüntethető meg, ha agrártámogatás lesz igényelhető a nem művelt területekre, azaz nemcsak a kivett művelési ágú területekre, hanem a művelés alatt álló területek egyes részterületeire is.

A Natura 2000 területek közötti koherencia biztosítása érdekében fontos lenne a természeti területek és az ökológiai hálózatba tartozó területek kedvező állapotának megőrzése a Natura 2000 területeken kívül is.

A fenti probléma megoldására megoldás lehet, ha a természetvédelmi szempontból értékes, de gazdaságosan nem művelhető területek is legalább minimális mértékben támogathatóak lennének, ezáltal nem lennének teljesen haszontalanok a tulajdonosok, földhasználók számára.

A támogatási rendszer kialakítása során figyelembe kellene vennie a támogatásra benyújtott terület természetvédelmi értékességét, az ott megtalálható, elkülönülő élőhelyfoltok természetességi értékét és a jó természetességű területeken vagy részterületeken azoknak a fennmaradását segítő gazdálkodást vagy akár a „nem beavatkozást” kellene ösztönözni.

3.3.2. Pályázatok

A területre vonatkozóan jelenleg nincs folyamatban pályázat megvalósítása, illetve pályázat előkészítése. Az elsősorban pályázati forrásból (KEHOP, LIFE) finanszírozható projektek indítására vagy abban való részvételre nyílna lehetőség leginkább. A Pannon szikes sztyeppék élőhelytípus (1530*) kiemelt közösségi jelentőségű, ami a LIFE programban magasabb, 75%-os uniós társfinanszírozást tesz lehetővé.

3.3.3. Egyéb

A tervezési területre nincs egyéb javaslat.

3.4. A terv egyeztetési folyamatának dokumentációja

3.4.1. Felhasznált kommunikációs eszközök

A fenntartási terv készítése során folyamatos kapcsolattartás történt a helyi érintettekkel.

1. Előzetesen **interjúk** készültek (személyesen – telefonon keresztül) a területileg illetékes önkormányzattal (Szelevény).
2. A kommunikációs időszakban a fenntartási terv egyeztetési változatai folyamatosan elérhetőek voltak a projekt **honlapján** (<http://natura2000.nimfea.hu/20154.htm>).
3. A terv egyeztetési fóruma előtt, telefonos és e-mailes **kapcsolatfelvétel** történt a fent említett címzettekén kívül a falugazdással, a gazdálkodókkal, a vadásztársasággal, a működési terület szerint érintett vízügyi hatósággal (Közép-Tisza-vidéki Vízügyi Igazgatóság), zöldhatósággal (Közép-Tisza-vidéki Környezetvédelmi és Természetvédelmi Felügyelőség), nemzeti park igazgatósággal (Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság) és erdészeti hatósággal (Hajdú-Bihar Megyei Kormányhivatal Erdészeti Igazgatósága) is. A terv egyeztetési változata e-mailen keresztül jutott el az érintettekhez.
4. Az önkormányzat képviselői személyes és e-mail-es megkeresés után **kifüggesztették** a terv előzetes változatát.

A fenntartási terv egyeztetési folyamata

1. **Fórum** (2014. augusztus 13. Szelevény, résztvevők száma: 3 fő): A terület nagysága és az érintett település és lakosság szám alapján egy fórum megtartása volt indokolt. Az egyeztető fórum jelentősége elsősorban abban rejlik, hogy ennek révén az érintettek egy nyílt tervezési folyamatba kapcsolódhatnak be, megoszthatják egymással és a tervezőkkel a véleményüket a fenntartási tervek kapcsán, és változtatásokat eszközölhetnek. Mindezzel nem csak javulhat a terv szakmai színvonala (hiszen több szempontot fog tükrözni), de növekedhet a terv helyi elfogadottsága is.
A fórumra meghívást kaptak az érintett település vezetői, a jelentősebb helyi gazdálkodók, a falugazdász, a vadásztársaságok és a hivatalos szervek. A projektben résztvevők oldaláról a tervező, illetve a Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság munkatársai vettek részt. A fórumot a Trollius Europaeus Bt. és a Nimfea Természetvédelmi Egyesület vezette le, az elhangzottakról jegyzőkönyv készült, amelyet átadott a tervezőnek, hogy az észrevételeket építse be a terv végső változatába. A beépített véleményeket a 3.4.3. fejezet táblázata tartalmazza.
2. **Terepbejárás** (2014. augusztus 13. Szelevény, résztvevők száma: 2 fő): a falufórum után a kJTT természetvédelmi óre által vezetett terepbejárásra volt lehetőség, amely során minden esetben személyesen meg lehetett tekinteni, a Trollius Europaeus Bt. és a Nimfea Természetvédelmi Egyesület jegyzőkönyv vezetése mellett a terv által és a fórum során felvetett konfliktusforrásokat.
3. Az érintettek lehetőséget kaptak a terv írásban történő véleményezésére is. Az észrevételek beépítése a terv végső változatába minden esetben a tervező feladata volt.
4. Az egyeztetés folyamán a véleményezhető terv dokumentáció megtekinthető volt a projekt **honlapján**, amely elérhető a <http://natura2000.nimfea.hu/20154.htm>

hivatkozáson. Ugyanitt véleményezési lehetőség is volt, a beérkezett észrevételek beépítése a terv végső változatába minden esetben a tervező feladata volt. A beépített véleményeket a 3.4.3. fejezet táblázata tartalmazza.

A fenntartási terv elfogadását követően javasolt kommunikációs intézkedések:

1. A fenntartási terv elérhetőségének biztosítása a nagyközönség számára.
2. Hasznos lenne további tájékoztató táblák kihelyezése a tervezési terület különböző pontjain, amelyből a gazdálkodók és a területen megfordulók megismerhetik a kJTT kijelölésének céljait, a fontosabb jelölőfajokat és élőhelyeket, valamint a kötelező előírásokat és támogatási lehetőségeket.

3.4.2. A kommunikáció címzettjei

1. a Csépa-Szelevényi gyepek Natura 2000 területtel érintett települések (Szelevény) önkormányzatának képviselői,
2. jelentősebb helyi gazdálkodók (összesen 7),
3. a kJTT területén működő vadásztársaság (Szelevény-Csépa Vadásztársaság) képviselői,
4. az érintett település (Szelevény) falugazdásza,
5. Nemzeti Agrárkamara
6. Közép-Tisza-vidéki Vízügyi Igazgatóság,
7. Közép-Tisza-vidéki Környezetvédelmi és Természetvédelmi Felügyelőség,
8. Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság.
9. Hajdú-Bihar Megyei Kormányhivatal Erdészeti Igazgatósága
10. Nemzeti Földalapkezelő Szervezet
11. Petőfi Horgászegyesület - Szelevény

3.4.3. Egyeztetés hatósági és területi kezelő szervekkel

A kezelő és hatósági szervezetek és magánszemélyek közül nem jelent meg mindenki az egyeztető fórumon, vagy nem nyilvánított véleményt. Viszont az alábbi táblázatban összegyűjtött, beérkezett vélemények a terv végső változatába beépítésre kerültek.

Kommunikációs címzett	Alkalmazott eszköz	Visszajelzett-e?	Hogyan?	Beépült-e a tervbe?	Hogyan? Ha nem, miért?
Szelevény település önkormányzatának képviselői	önkormányzati kifüggesztés, honlapmegjelenés, e-mail értesítő a társadalmi egyeztetésről	igen, de nem formált véleményt a fenntartási tervről	-	-	-
Helyi gazdálkodók (összesen 7)	önkormányzati kifüggesztés, honlapmegjelenés, e-mail értesítő a társadalmi	igen, de nem formáltak véleményt a fenntartási tervről	a fórumon résztvett 3 fő	-	-

	egyeztetésről				
Vadásztársaság (Szelevény-Csépa Vadásztársaság)	önkormányzati kifüggesztés, honlapmegjelenés, e-mail értesítő a társadalmi egyeztetésről	igen, de nem formáltak véleményt a fenntartási tervről	-	-	-
Petőfi Horgászegyesület Szelevény	önkormányzati kifüggesztés, honlapmegjelenés, e-mail értesítő a társadalmi egyeztetésről	igen, de nem formált véleményt a fenntartási tervről	-	-	-
Falugazdász	önkormányzati kifüggesztés, honlapmegjelenés, e-mail értesítő a társadalmi egyeztetésről	igen, de nem formált véleményt a fenntartási tervről	-	-	-
Nemzeti Agrár Kamara	önkormányzati kifüggesztés, honlapmegjelenés, e-mail értesítő a társadalmi egyeztetésről	igen, de nem formált véleményt a fenntartási tervről	fórumon résztvettek	-	-
Közép-Tisza-vidéki Vízügyi Igazgatóság	önkormányzati kifüggesztés, honlapmegjelenés, e-mail értesítő a társadalmi egyeztetésről	igen, de nem formált véleményt a fenntartási tervről	fórumon résztvettek	-	-
Közép-Tisza-vidéki Környezetvédelmi és Természetvédelmi és Felügyelőség	önkormányzati kifüggesztés, honlapmegjelenés, e-mail értesítő a társadalmi egyeztetésről	igen, de nem formált véleményt a fenntartási tervről	-	-	-
Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság	önkormányzati kifüggesztés, honlapmegjelenés, e-mail értesítő a társadalmi egyeztetésről	igen	fórum és terepbejárás (jegyzőkönyv)	igen	ügyféli minőségében a HNPI a fenntartási terv egy részét maga készítette.

ÚJ MAGYARORSZÁG
VIDÉKFEJLESZTÉSI PROGRAM
2007–2013

Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alap:
a vidéki területekbe beruházó Európa

II. A Natura 2000 fenntartási terv készítését megalapozó dokumentáció

1. A tervezési terület alapállapot jellemzése

1.1. Környezeti adottságok

A Csépa-Szelevényi gyepek kJT az Alföld közepén, a Hármas-Köröstől nyugatra helyezkedik el. Természetföldrajzilag a terület a Közép-Tisza-vidék déli részén, a Tiszazug kistájon található.

1.1.1. Éghajlati adottságok

A Csépa-Szelevényi gyepek kJT éghajlata a klasszikus Péczy-kategorizálás szerint a meleg-száraz kategóriába tartozik. Az évi *napfénytartam* 2020–2030 óra, ebből 800 feletti a nyári évnegyedben, és 190 körüli a téliben várható.

A *hőmérsékleti* viszonyokat jellemzi a 10,3–10,5 °C körül várható évi középhőmérséklet, ez a vegetációs időszakban 17,5-17,6 °C. A napi középhőmérséklet április 1-2. és október 20-21. között haladja meg napi 10 °C-ot, a fagymentes időszak is nagyjából április 6-8. és október 25. közé tehető. Az évi abszolút hőmérsékleti maximumok átlaga 34,0 °C, az évi abszolút minimumok átlaga -16,5 °C körül alakul.

Az átlagos évi *csapadék* 500-520 mm, ebből a vegetációs időszakban 300-310 mm esik, a területen éves viszonylatban vízhiány jellemző, ráadásul a csapadék eloszlása szeszélyes is. Az ariditási index 1,34-1,38 körüli. Az éves hóborítottság 30-32 nap.

Az uralkodó *szélirány* északi és északnyugati.

A jelölő pannon szikes sztyepék és mocsarak (1530*) élőhely mérsékelt övi, kontinentális körülmények között maradt fenn. A csapadék átlagos évi mennyisége is a kontinentális jellegre utal. Az utóbbi évtizedekben tapasztalt csökkenő csapadékmennyiség és a gyakran jelentkező aszály az élőhelyek összetételének változásához, a biodiverzitás szegényedéséhez vezet.

1.1.2. Vízrajzi adottságok

A tervezési terület a Közép-Tisza keleti oldalán elhelyezkedő 2-18-as azonosítójú Nagykunság vízgyűjtő gazdálkodási alegységen helyezkedik el. A terület a Tisza és a Hármas-Körös alkotta szegletben található és alapvetően vízhiányos.

A területen korábban rizstermesztés folyt, ezért sűrűn szabdalt öntöző csatornákkal, amelyek ma már inkább csak a gyepet szárítják. A gyepek a Hármas-Körös nyugati, mentett oldali árterében helyezkednek el, nyugatról Csépa-Nagyszékháti-csatorna és keletről a Demeter-ér érinti a területet.

1.1.3. Talajtani adottságok

A tervezési terület talajképző kőzeteit a Duna hordalékanyagai alkotják. Áthalmozott homok és infúziós lösz alkotta talajtípusokból épül fel: alföldi mészlepedékes csernozjom, réti csernozjom, mélyben sós réti csernozjom. Legelőként leginkább a sztyeppesedő réti szolonyec és a szolonyeces réti talajok hasznosulnak.

1.2. Természeti adottságok

A tervezési terület legértékesebb részei a löszmaradvány-felszínbe ékelődő ősmedrekben kialakult szikes rétek (F2) mellett a mélyebb fekvésű részekben előforduló szikes mocsarak (B6). Az övzátanyokon, folyóhátakon igen jellemzőek az ürmöspuszták (F1a). Az ürmöspuszták kilúgozódását jelző cickóros puszták (F1b) is jelen vannak. Ezek alkotják a terület jelölő élőhelyét, a pannon szikes sztyepék és mocsarakat (1530*). Megtalálhatóak a jellemzően előforduló szikes karakterfajok réti ecsetpázsit (*Alopecurus pratensis*), sziki csenkesz (*Festuca pseudovina*), pusztai cickafark (*Achillea setacea*), magyar sóvirág (*Limonium gmelinii*), sziki mézpzásit (*Puccinellia limosa*) és sziki káka (*Bolboschoenus maritimus*). A löszmaradvány-felszínnek oldalainak, ősmedrek meredek mederfalainak nem felszántott részéhez kötődő löszsztyepprétek (H5a), általában erősen jellegtelenedtek, fragmentálódtak, néhány faj jelzi őket: barázdált csenkesz (*Festuca rupicola*), tejoltó galaj (*Galium verum*) és ligeti zsálya (*Salvia nemorosa*). Továbbá a terület florisztikai értékét az egyre ritkább búzavirág (*Centaurea cyanus*) és védett növényfajok képviselői, mint például a bunkós hagyma (*Allium sphaerocephalon*), a Bieberstein-gyújtoványfü (*Linaria biebersteinii*) és a sziki varjúháj (*Sedum caespitosum*) emelik. Megfelelő körülmények között a tocsogós mocsárrét jellegű élőhelyek értékét a buglyos boglárka (*Ranunculus polyphyllus*) is jelzi.

A zoológiai értékeket tekintve a gerinctelen fajok több ritka képviselője fordul elő a területen. A lepkék (Hymenoptera) közül tarkalepkefélék (Nymphalidae) változatos családjából a területről reprezentativitása miatt a védett zöldes gyöngyházlepke (*Argynnis pandora*) és a kis fehérsávospetke (*Neptis sappho*) említhető meg. A fogólábúak (Mantodea) közül az imádkozó sáska (*Mantis religiosa*), az egyenesszárnyúak (Orthoptera) egyébként hatalmas denzitású fauna fajai közül tipikusan előfordul a sisakos sáska (*Acrida hungarica*). A pókok (Araneae) közül a szikes vidékekre jellemző szongáriai cselőpók (*Lycosa singoriensis*) említhető meg. A futóbogárfélék (Carabidae) közül a védett mezei futrinka (*Carabus granulatus*), a parlagi homokfutrinka (*Cylindera germanica*), az aranypettyes bábrabló (*Calosoma auropunctatum*) és nedves terülteken a díszes búzfutó (*Chlaenius festivus*) jellemző.

A terület több pontján is előkerült kétélűtűfaj a védett barna ásóbéka (*Pelobates fuscus*) és a zöld levelibéka (*Hyla arborea*) valamint a közösségi szempontból kiemelt jelentőségű dunai tarajosgöte (*Triturus dobrogicus*) és vöröshasú unka (*Bombina bombina*). A hullófajok közül megtalálható a gyakori de védett vízisikló (*Natrix natrix*) vagy fűrgye gyík (*Lacerta agilis*) és a közösségi szempontból kiemelt jelentőségű mocsári teknős (*Emys orbicularis*) is.

A terület madárvilágának jellemzője a költő bíbic (*Vanellus vanellus*) mellett, a téli vendékként gyakori nagy örgébics (*Lanius excubitor*) és kékes rétihéja (*Circus cyaneus*). Továbbá lehet találkozni a fokozottan védett fehér gólya (*Ciconia ciconia*) és kékvércse (*Falco vespertinus*) valamint a védett egerészölyv (*Buteo buteo*), a barna rétihéja (*Circus aeruginosus*) vadászó példányaival.

A Csépa-Szelevényi gyepek élőhelytípusai

Élőhelytípus neve	Élőhelytípus kódja	Területe (ha)	Területi részesedése (%)	Natura 2000 élőhely típusa
Nem tűzegképző nádasok, gyékényesek és tavikákások	B1a	2,12	0,99	-
Harmatkásás, békabuzogányos, pántlikafüves mocsári-vízparti növényzet	B2	0,03	0,01	-
Nem zsombékoló magassásrétek	B5	0,06	0,03	-
Zsiókás, kötő kákás és nádas szikes vizű mocsarak	B6	2,44	1,14	-
Ürmöspuszták	F1a	31,39	14,69	1530
Szikes rétek	F2	63,01	29,49	1530 (részben 6250)
Kocsordos-őszirózsás sziki magaskórósok, rétsztyepek	F3	0,03	0,01	1530
Löszgyepek, kötött talajú sztyeprétek	H5a	33,61	15,73	6250
Jellegtelen száraz- vagy félszáraz gyepek és magaskórósok	OC	2,17	1,02	-
Magaskórós ruderalis gyomnövényzet	OF	0,10	0,05	-
Taposott gyomnövényzet és ruderalis iszapnövényzet	OG	0,03	0,01	-
Galagonyás-kökényes-borókás száraz cserjések	P2b	0,19	0,09	-
Újonnan létrehozott, őshonos vagy idegenhonos fafajú fiatal erdősítés	P3	5,53	2,59	-
Őshonos fajú facsoportok, fasorok, erdősávok	RA	0,04	0,02	-
Őshonos fafajú puhafás jellegtelen vagy pionír erdők	RB	4,00	1,87	-
Őshonos fafajú keményfás jellegtelen erdők	RC	2,37	1,11	-
Akácültetvények	S1	13,88	6,50	-
Nemesnyárasok	S2	32,71	15,31	-
Nem őshonos fafajok spontán állományai	S6	6,23	2,92	-
Nem őshonos fajú ültetett facsoportok, erdősávok és fasorok	S7	1,05	0,49	-
Egyéves, nagyüzemi szántóföldi kultúrák	T1	8,93	4,18	-
Extenzív szántók	T6	0,08	0,04	-
Tanyák, családi gazdaságok	U10	1,16	0,55	-

Élőhelytípus neve	Élőhelytípus kódja	Területe (ha)	Területi részesedése (%)	Natura 2000 élőhely típusa
Nem tőzegképző nádasok, gyékényesek és tavikákások	B1a	2,12	0,99	-
Harmatkásás, békabuzogányos, pántlikafüves mocsári-vízparti növényzet	B2	0,03	0,01	-
Nem zsombékoló magassásrétek	B5	0,06	0,03	-
Út- és vasúthálózat	U11	2,44	1,14	-
Összesen		100,00	166,04	

1.2.1. A tervezési területen előforduló közösségi jelentőségű élőhelyek

Élőhelytípus kódja	Élőhelytípus megnevezése	Reprezentativitás (A-D)
1530*	Pannon szikes sztyeppék és mocsarak	B
6250*	Síksági pannon löszgyepek	D (újonnan javasolt)
6430	Síkságok és a hegyvidéktől a magashegységig tartó szintek hidrofil magaskórós szegélytársulásai	D (újonnan javasolt)
3270	Izapos partú folyók részben <i>Chenopodium rubri</i> , és részben <i>Bidention</i> növényzettel	D (újonnan javasolt)

(* kiemelt jelentőségű élőhelytípus)

Pannon szikes sztyeppék és mocsarak

Élőhely kódja:	1530*
Élőhely előfordulásai a területen:	3. Térképek fejezet 3.3. Natura 2000 jelölő élőhelytípusok térképe
Élőhely területi aránya:	47,35 % A Natura 2000 adatlapon 90 % szerepel. Az eltérés a megelőző felmérésekhez képest pontosabb jelenlegi (2013) térképezésnek tudható be.
Élőhely kiterjedése a területen:	101,17 ha A Natura 2000 adatlapon 190 ha szerepel. Az eltérés a megelőző felmérésekhez képest pontosabb jelenlegi (2013) térképezésnek tudható be.
Élőhely jellemzése:	Löszmaradvány-felszínbe ékelődő ősmédrekben kialakult szikes rétek (F2) mellett a mélyebb fekvésű részeken szikes mocsarak (B6) is előfordulnak. Az övzátonyokon, folyóhátakon igen jellemzőek az ürmöspuszták (F1a). Az

	<p>ürmöspuszták kilúgozódását jelző cickóros puszták (F1b) is jelen vannak. Jellemző fajok: réti ecsetpázsit (<i>Alopecurus pratensis</i>), sziki csenkesz (<i>Festuca pseudovina</i>), pusztai cickafark (<i>Achillea setacea</i>), magyar sóvirág (<i>Limonium gmelinii</i>), sziki mézpázsit (<i>Puccinellia limosa</i>), sziki káka (<i>Bolboschoenus maritimus</i>)</p>
Élőhely természetességi - degradáltsági értékelése:	<p>A Németh-Seregélyes féle 5-ös skála és a térképezés alapján, a természetességi állapota: 5r4. Szolonyec szikes fajokban gazdag ez az élőhely, többféle élőhelytípus viszonylag jó állapotú mozaikja alkotja, de néhol degradált terület is található.</p>
Élőhely veszélyeztetettsége:	<p>A lösz-maradványfelszínnek körüli megépített belvízelvezető csatornák és a klimatikus vízhiány a talajvízszint-süllyedéséhez vezet, ami a jövőben kilúgozódásukat segítheti elő. Emiatt a kilúgozódás által veszélyeztetettek. Különösen a felszín közeli sófelhalmozódást, felszín közeli talajvízszintet kedvelő ürmöspuszták vannak veszélyben. A kilúgozódási folyamat – a csapadék várható csökkenése, egyenlőtlen eloszlása miatt – a talajvízszint további csökkenését feltételezve a klímaváltozás hatására továbbfolyhat. Szántás, esetleges erdőtelepítés, taposás, a kezelés hiánya, a tápanyagok felhalmozódása is veszélyezteti őket, de a kilúgozódással cserjésedésük és a fászszerű özöngyomok terjeszkedése is jellemző, ami a terület déli erdős részét (Vadas nevű határrész) már komolyan érinti – lásd terjeszkedő keskenylevelű ezüstfa (<i>Eleagnus angustifolia</i>). Ez utóbbi területen a gyepeken való erdőtelepítés kiemeltebb probléma.</p>
Veszélyeztető tényezők:	<ul style="list-style-type: none"> • gyepterület átalakítása szántóvá • kaszálás felhagyása/hiánya • alullegetetés • erdőtelepítés • szennyvíz beszivárgása a talajvízbe • mezőgazdasági és erdészeti tevékenységből származó diffúz talajvízszennyezés • idegenhonos inváziós fajok jelenléte • problémát jelentő őshonos fajok • nagyléptékű vízelvezetés

	<ul style="list-style-type: none"> • sótartalom emberi hatásra történő megváltoztatása miatt bekövetkező vízminőség-változás • aszály és csapadékmennyiség csökkenés (jövőbeli)
--	---

Síksági pannon löszgyepek

Élőhely kódja:	6250*
Élőhely előfordulásai a területen:	3. Térképek fejezet 3.3. Natura 2000 jelölő élőhelytípusok térképe
Élőhely területi aránya:	14 %
Élőhely kiterjedése a területen:	29,92 ha
Élőhely jellemzése:	Folyóhátak, löszmaradvány-felszínek oldalainak, ösmedrek meredek mederfalainak nem felszántott részéhez, illetve az árvízvédelmi töltéshez kötődő löszsztyepprétek (H5a), amelyek a környező táj intenzív használata (beszántás, mezőgazdasági vegyszerhasználat, mezőgazdasági és lakossági tápanyagterhelés) miatt erősen jellegtelenedtek, fragmentálódtak. Jellegtelenedésük, gyomosodásuk, cserjésedésük is jellemző. Jellemző fajok: barázdált csenkesz (<i>Festuca rupicola</i>), sziki csenkesz (<i>Festuca pseudovina</i>), tejoltó galaj (<i>Galium verum</i>), ligeti zsálya (<i>Salvia nemorosa</i>), tövises iglice (<i>Ononis spinosa</i>).
Élőhely természetességi - degradáltsági értékelése:	A Németh-Seregélyes féle 5-ös skála és a térképezés alapján, a természetességi állapota: 4r3. Kevésbé bolygatott, löszpusztagyepi fajok és kevés számú gyomfaj előfordulnak, az értékeőbb színező elemek hiányoznak belőle.
Élőhely veszélyeztetettsége:	A környező táj intenzív használata (beszántás, mezőgazdasági vegyszerhasználat, mezőgazdasági és lakossági tápanyagterhelés) miatt erősen jellegtelenedtek, fragmentálódtak, erős szerves anyagfelhalmozódás jellemzi talajaikat. Cserjésedésük is helyenként jellemző már, s az özöngyomok (főleg keskenylevű ezüstfa (<i>Eleagnus angustifolia</i>) is jelen vannak. Ezen kívül az erdőtelepítés, taposás is probléma lehet. A klímaváltozás által kevésbé veszélyeztetett

	élőhelyek, de fajkészletük átalakulhat.
Veszélyeztető tényezők:	<ul style="list-style-type: none"> • gyepterület átalakítása szántóvá • kaszálás felhagyása/hiánya • alullegetetés • szennyvíz beszivárgása a talajvízbe • mezőgazdasági és erdészeti tevékenységből származó diffúz talajvízszennyezés • idegenhonos inváziós fajok jelenléte • problémát jelentő őshonos fajok • nagyléptékű vízelvezetés • sótartalom emberi hatásra történő megváltoztatása miatt bekövetkező vízminőség-változás • aszály és csapadékmennyiség csökkenés (jövőbeli)

Síkságok és a hegyvidéktől a magashegységig tartó szintek hidrofil magaskórós szegélytársulásai

Élőhely kódja:	6430
Élőhely előfordulásai a területen:	3. Térképek fejezet 3.3. Natura 2000 jelölő élőhelytípusok térképe
Élőhely területi aránya:	0,0065 %
Élőhely kiterjedése a területen:	0,014 ha
Élőhely jellemzése:	Ősmedrek, anyagnyerő-gödrök <i>Lythrum salicaria</i> domináns, fűvek nélküli magaskórós növényzete. Jellemző faj: réti füzény (<i>Lythrum salicaria</i>).
Élőhely természetességi - degradáltsági értékelése:	A Németh-Seregélyes féle 5-ös skála és a térképezés alapján a természetességi értéke 4. Az ide tarozó magaskórósok növényzete kevésbé bolygatott, de előfordul kevés számú gyomfaj is.
Élőhely veszélyeztetettség:	A csatornák megépítése, az árvizek elmaradása és a klimatikus vízhiány okozta talajvízszint-süllyedés miatt kiszáradásuk igen jellemző, ami fajkészletük csökkenéséhez, jellegtelenedéséhez vezetett. A kezelés hiánya elősegíti kialakulásukat, de a tápanyagok felhalmozódása (kezelés hiánya miatt, illetve

	<p>a környező mezőgazdasági tájból, településekről származó szennyezések miatt) is veszélyeztetik őket, ami gyomosodásukhoz, nádasodásukhoz vezet. A rendszeres előntés hiánya miatt a párologtató vízgazdálkodás erősödésével szikesedési folyamatok váltak jellemzővé. Elszigetelt, ártéri állományoktól távol elhelyezkedő fragmentumok. Cserjésedésük, az özöngyomok terjeszkedése még nem számottevő, de ez is veszélyezteti őket, ha a kezelés elmarad. A kezelés hatására azonban más fűvek dominálta rétekké alakulnak át. A klímaváltozás várható hatásai által veszélyeztetettek, fajkészletük további szelekciója, sztyeppesedésük, szikesedésük várható, így rétsztyepp jellegű állományokká, szikes rétekké alakulhatnak.</p>
Veszélyeztető tényezők:	<ul style="list-style-type: none"> • kaszálás felhagyása/hiánya • alullegetetés • szennyvíz beszivárgása a talajvízbe • mezőgazdasági és erdészeti tevékenységből származó diffúz talajvízszennyezés • idegenhonos inváziós fajok jelenléte • problémát jelentő őshonos fajok • nagyléptékű vízelvezetés • sótartalom emberi hatásra történő megváltoztatása miatt bekövetkező vízminőség-változás • szerves anyagok felhalmozódása • aszály és csapadékmennyiség csökkenés (jövőbeli)

Iszapos partú folyók részben *Chenopodium rubri*, és részben *Bidention* növényzettel

Élőhely kódja:	3270
Élőhely előfordulásai a területen:	3. Térképek fejezet 3.3. Natura 2000 jelölő élőhelytípusok térképe
Élőhely területi aránya:	0,117 %
Élőhely kiterjedése a területen:	0,25 ha
Élőhely jellemzése:	Anyagnyerő-gödörben kialakult másodlagos állomány, ruderális növényzet (O3). Jellemző fajok: Lapulevelű keserűfű (<i>Polygonum lapathifolia</i>), Hamvas szeder

	(<i>Rubus caesius</i>).
Élőhely természetességi - degradáltsági értékelése:	A Németh-Seregélyes féle 5-ös skála és a térképezés alapján a természetességi értéke 3. Az igazi karakterfajok hiánya jellemzi, inkább kissé zavart élőhely, gyom jellegű fajok uralkodnak.
Élőhely veszélyeztetettség:	A felszíni előntések hiánya, a friss iszapfelszínek képződésének hiánya miatt új termőhelyek nem képződnek, termőhelyeiken a szukcesszió miatt a növényközösségek továbbalakulnak. Cserjésedésük, erdősödésük az inváziós özöngyomok terjeszkedése is veszélyezteti őket. A vizsgált területen termőhelyeik a beerdősítés által is veszélyeztetettek. Kiterjedésük elenyésző a területen, elszigeteltek. A kezelés hiánya (cserjésedés, nádasodás és özöngyomok terjeszkedése által) és a tápanyagok felhalmozódása veszélyezteti őket.
Veszélyeztető tényezők:	<ul style="list-style-type: none"> • kaszálás felhagyása/hiánya • alullegetetés • szennyvíz beszivárgása a talajvízbe • mezőgazdasági és erdészeti tevékenységből származó diffúz talajvízszennyezés • idegenhonos inváziós fajok jelenléte • problémát jelentő őshonos fajok • nagyléptékű vízelvezetés • sótartalom emberi hatásra történő megváltoztatása miatt bekövetkező vízminőség-változás • szerves anyagok felhalmozódása • aszály és csapadékmennyiség csökkenés (jövőbeli)

1.2.2. A tervezési területen előforduló közösségi jelentőségű növényfajok

A területen nem fordulnak elő közösségi jelentőségű növényfajok.

1.2.3. A tervezési területen előforduló közösségi jelentőségű állatfajok

Irányelv melléklete	Faj név	Állomány (A-D)
II. IV.	mocsári teknős (<i>Emys orbicularis</i>)	D
II.	vöröshasú unka (<i>Bombina bombina</i>)	D
II.	dunai tarajosgőte (<i>Triturus dobrogicus</i>)	D (újjonnan javasolt)

Mocsári teknős (*Emys orbicularis*)

Irányelv melléklete:	II. IV.
Faj előfordulásai a területen:	2013-ban nem sikerült kimutatni a faj jelenlétét, állandó megtelepedésére alkalmas élőhelyet nem találtunk.
Állománymagyság (jelölés):	P (Állandó, jelen van) (állománymagyság nincs megadva)
Állománymagyság (tervkészítés):	NP (nincs jelen)
Állomány változásának tendenciái és okai:	Nem értékelhető.
Faj veszélyeztetettsége:	A potenciális tojásrakó helyeit adó magasabb térszínnek közelében zömében folyamatos mezőgazdasági tevékenység folyik..
Veszélyeztető tényezők:	Az élőhelyek egy részének csapadékhiány miatti kiszáradása, a vízi és szárazföldi élőhelyek degradációja. Szaporodási sikerét a tojáspredátorok (elsősorban a róka <i>Vulpes vulpes</i>) nagy mértékben ronthatják.

Vöröshasú unka (*Bombina bombina*)

Irányelv melléklete:	II.
Faj előfordulásai a területen:	A faj a terület mély fekvésű, időszakos vizű élőhelyein általánosan elterjedt. 2013-ban, szaporodási időben 5 lelőhelyen sikerült kimutatni jelenlétét. Lásd: 3. térképmelléklet 3.4. Natura 2000 közösségi jelentőségű fajok előfordulása fejezetének térképe.
Állománymagyság (jelölés):	P (Állandó, jelen van)
Állománymagyság (tervkészítés):	Az alkalmazott akusztikus és vizuális felmérési módszerekkel 2013-ban, szaporodási időben mintegy 700 adult és immatur példány jelenlétét sikerült kimutatni, összesen 5 lelőhelyen. Az élőhelyek kiterjedését, állapotát figyelembe vevő szakértői

	becsléssel néhány egy-két ezer kifejlett példányból álló állománya élhet a területen. Javasolt továbbra is a D kategóriában szerepeltetni.
Állomány változásának tendenciái és okai:	Az állomány változásának tendenciáiról nincsenek információk.
Faj veszélyeztetettsége:	A faj veszélyeztetettsége kicsi a területen. Jelenleg még viszonylag erős állománya van jelen, vizes élőhelyei sérülékenyek, de a viszonylag kiterjedt szikes pusztai környezet, az erdősítések és belvizes szántók jelenléte a táji környezetben kedvező adottság. Közepes mobilitású, szélsőséges időjárási helyzeteket jól elviselő faj. A gyors élőhelyi változásokra viszonylag gyorsan képes reagálni.
Veszélyeztető tényezők:	A szaporodóhelyek csapadékhiány miatti korai kiszáradása, a vízi és szárazföldi élőhelyek degradációja (szennyezések, eutrofizáció, természetes szukcesszió), szántóföldi művelés nagy arányú jelenléte a táji környezetben. Egyes élőhelyei műúttal szomszédosak, ami a közúti gázolás veszélyét megnöveli.

Dunai tarajosgőte (*Triturus dobrogicus*)

Irányelv melléklete:	II.
Faj előfordulásai a területen:	A faj a terület időszakos vizű, természetes és mesterséges élőhelyein általánosan elterjedt. 2013-ban, szaporodási időben 5 élőhelyen sikerült kimutatni jelenlétét. Lásd: 3. térképmelléklet 3.4. Natura 2000 közösségi jelentőségű fajok előfordulása fejezetének térképe.
Állomány nagyság (jelöléskor):	Jelenleg nem szerepel a terület Natura 2000 adatlapján.
Állomány nagyság (tervkészítéskor):	Az alkalmazott módszer (petekeresés) közvetlen állománybecslést nem tesz lehetővé, a megtalált mintegy 33 pete (5 különböző szaporodóhelyen) elvileg akár néhány nőtény példánytól is származhat. Az élőhelyek kiterjedését, állapotát figyelembe vevő szakértői becsléssel több tucat vagy akár néhány száz

	kifejlett példányból álló állománya élhet a területen. Javasolt a D kategóriában szerepeltetni.
Állomány változásának tendenciái és okai:	Az állomány változásának tendenciáiról nincsenek információk.
Faj veszélyeztetettsége:	A faj veszélyeztetettsége közepes a területen. Jelenleg kis egyedszámú állományának jelenléte bizonyos, vizes élőhelyei sérülékenyek. A viszonylag kiterjedt szikes pusztai környezet, valamint erdősítések jelenléte (a tervezési területen belül és a szomszédságában) kedvező adottság. Kis mobilitású faj, ezért a gyors élőhelyi változásokra kedvezőtlenül reagál.
Veszélyeztető tényezők:	A szaporodóhelyek csapadékhiány miatti korai kiszáradása, a vízi és szárazföldi élőhelyek degradációja (szennyezések, eutrofizáció, természetes szukcesszió), szántóföldi művelés nagyarányú jelenléte a táji környezetben. Egyes élőhelyei műúttal szomszédosak, ami a közúti gázolás veszélyét megnöveli.

1.2.4. A tervezési területen előforduló egyéb jelentős fajok

Magyar név	Tudományos név	Védettség (V, FV)	Jelentőség
bunkós hagyma	<i>Allium sphaerocephalon</i>	V	nyílt száraz gyepek növénye, több ezres állomány van a területen

1.3. Területhasználat

1.3.1. Művelési ág szerinti megoszlás

A területhasználatot a CORINE felszínborítási adatbázis (1.3.1.1. táblázat) és a helyrajzi számok (1.3.1.2. táblázat) alapján egyaránt jellemeztük.

1.3.1.1. táblázat: Főbb területhasználati ágak aránya CORINE alapján

Területhasználati formák	Területi érintettség (%)
Mocsár és láprétek, mezofil gyepek	100,00
Összesen	100,00

1.3.1.2. táblázat: Főbb művelési ágak aránya földhivatali nyilvántartás alapján

Művelési ág	Kiterjedés (ha)	Arány (%)
legelő	126,44	76,15

Művelési ág	Kiterjedés (ha)	Arány (%)
szántó	21,05	12,68
művelésből kivett	18,20	10,96
egyéb	0,22	0,37
Összesen	181,16	100

1.3.2. Tulajdoni viszonyok

A kiemelt jelentőségű természetmegőrzési terület 34 helyrajzi számot érint, ezekben túlnyomó részben a magántulajdon a jellemző.

1.3.2.1. táblázat: Tulajdoni viszonyok megoszlása szektoronként

Tulajdonos	Megoszlási arány (%)
magántulajdon	97,05
önkormányzati tulajdon	2,95
	100

A tervezési területet érintően nincs olyan földrészlet, amely a Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság vagyongazdálkodásában van.

1.3.3. Területhasználat és kezelés

1.3.3.1. Mezőgazdaság

A területen mai napig meghatározó jelentőségű tevékenység a mezőgazdaság, amelynek foglalkoztatási potenciálja jelentős. A Csépa-Szelevényi gyepek Natura 2000 területen kevésbé jellemző (10% körül) a szántóföldi művelés, 75% feletti arányban a gyepgazdálkodás az uralkodó. Kívánatos a legeltetés állattartás (lehetőség szerint őshonos állatfajtákkal történő), meghonosításának nem pusztán természetvédelmi kezelési vonatkozásai vannak, hanem annak élőmunka igénye miatt foglalkoztatási hatásai is. Ennek okán a hagyományos mezőgazdasági termelési tevékenységek a térségben javíthatják az öko- és agroturisztikai potenciált is. A pannon-szikes gyep élőhelyi jelleg mellett lehetőséget teremtene a madárfajok érdekében végzett természetvédelmi beavatkozásokra és bemutatásra is.

1.3.3.2. Erdészet

Erdőrészletek jellemzése:

A terület erdőállománya 11 alrészleten 79 hektáron helyezkedik el és mindegyik erdőrészlet magántulajdonban van.

Az alábbi táblázat bemutatja az érintett erdőrészletek területi kiterjedését és rendeltetését, illetve a faállomány jelenlegi és a célállomány szerinti összetételét.

erdőtag	kiterjedés (ha)	rendeltetés	faállomány	célállomány	fahasználat
Szelevény 10G	1,93	faanyagtermelő	Kocsányos tölgyes	Kocsányos tölgyes	törzskiválasztó gyérítés

Szelevény 10H	6,62	talajvédelmi	Egyéb kemény lombos	Egyéb kemény lombos	-
Szelevény 10I	2,48	faanyagtermelő	Akácos	Hazai nyáras	-
Szelevény 10K	9,99	faanyagtermelő	Akácos	Akácos	-
Szelevény 10L	0,29	faanyagtermelő	Nemes nyáras	Nemes nyáras	törzskiválasztó gyérités
Szelevény 10M	14,5	faanyagtermelő	Nemes nyáras	Nemes nyáras	törzskiválasztó gyérités
Szelevény 10N	6,63	faanyagtermelő	Hazai nyáras	Hazai nyáras	-
Szelevény 10O	10,96	faanyagtermelő	Nemes nyáras	Nemes nyáras	-
Szelevény 10P	0,46	talajvédelmi	Hazai nyáras-akácós	Hazai nyáras-akácós	tisztítás
Szelevény 10Q	8,99	faanyagtermelő	Nemes nyáras	Nemes nyáras	-
Szelevény 10TN	16,15	-	-	-	-
Összesen	79				

1.3.3.3. Vadgazdálkodás, halászat, horgászat

Vadgazdálkodás

A terület a I/1. Szolnok és dél-hevesi apróvadas vadgazdálkodási körzethez tartozik, ahol a vadgazdálkodást a Cserkeszölő és vidéke Vadásztársaság (Kódszám: 16-755010, cím: 5465 Cserkeszölő Alkotmány út 10.) látja el.

A terület tipikus alföldi apróvadas terület, jellemző apróvadja a fácán (*Phasianus colchicus*) és a tőkés réce (*Anas platyrhynchos*). A területen nagyvad nem fordul elő. A vadállományt jelentősen befolyásoló tényező nincs, esetlegesen a nagyon szélsőséges időjárás akadályozhatja a költést.

A területen a vadászati létesítmények (etetők, szórók, magaslesek) nem találhatóak meg, így a jelölés alapjául szolgáló élőhelyeket és fajokat alapvetően nem veszélyeztetik. Természetvédelmi és gazdálkodási szempontból a vadállomány nem okoz kárt.

Érvényben lévő vadgazdálkodási tervek:

- I/1. Szolnok és dél-hevesi apróvadas vadgazdálkodási körzet vadgazdálkodási terve. Érvényesség: 2014-ig (Országos Vadgazdálkodási Adattár).
- Szelevény-Csépa Vadásztársaság (vadgazdálkodási egység kódszáma: 16-755210) vadgazdálkodási üzemterve. Érvényesség: 2017-ig. Kelt: 2007. február 1. Jóváhagyta: Jász-Nagykun-Szolnok Megyei MGSzH, Földművelésügyi Igazgatóság, Vadászati és Halászati Osztály.

Halászat, horgászat

A tervezési terület határain belül halászati hasznosítás nincs. A területet érintő Csépa-Nagyszékháti-csatornán és Demeter-éren csak alkalmi horgászati tevékenység fordul elő.

1.3.3.4. Vízgazdálkodás

A terület vízgazdálkodására a Nagykunság-alegység vízgyűjtő-gazdálkodási terve irányadó. A terv által megjelölt célkitűzések összhangban vannak a fenntartási tervben megjelölt Natura 2000 célkitűzésekkel és javaslatokkal.

A területen a fokozott hatással (a terület folyamatos kiszárítása és elősegíti a sófelhalmozódási szint csökkenését, a szikesek kilúgozódását) érvényesül két jelentősebb csatorna (nyugatról a Csépa-Nagyszékháti-csatorna és keletről a Demeter-ér).

1.3.3.5. Turizmus

A területen az intenzív turizmus nem jellemző, alkalmi látogatók azonban előfordulhatnak.

1.3.3.6. Ipar

Ipari fejlesztés nem tervezett, intenzív területhasználat nem fenyegeti.

1.3.3.7. Infrastruktúra

A területet a jelentősebb közlekedési útvonal nem érinti.

1.3.3.8. Egyéb

A területen területfelhasználási, -változtatási szándék, terv jelenleg nem ismert.

2. Felhasznált irodalom

BÖLÖNI J., MOLNÁR ZS., KUN A. (szerk.) (2011): Magyarország élőhelyei. MTA Ökológiai és Botanikai Kutatóintézete, Vácrátót, pp. 439.

DÖVÉNYI Z. (szerk.) 2011: Magyarország kistájainak katasztere. Második, átdolgozott és bővített kiadás – MTA Földrajztudományi Kutatóintézet, Budapest.

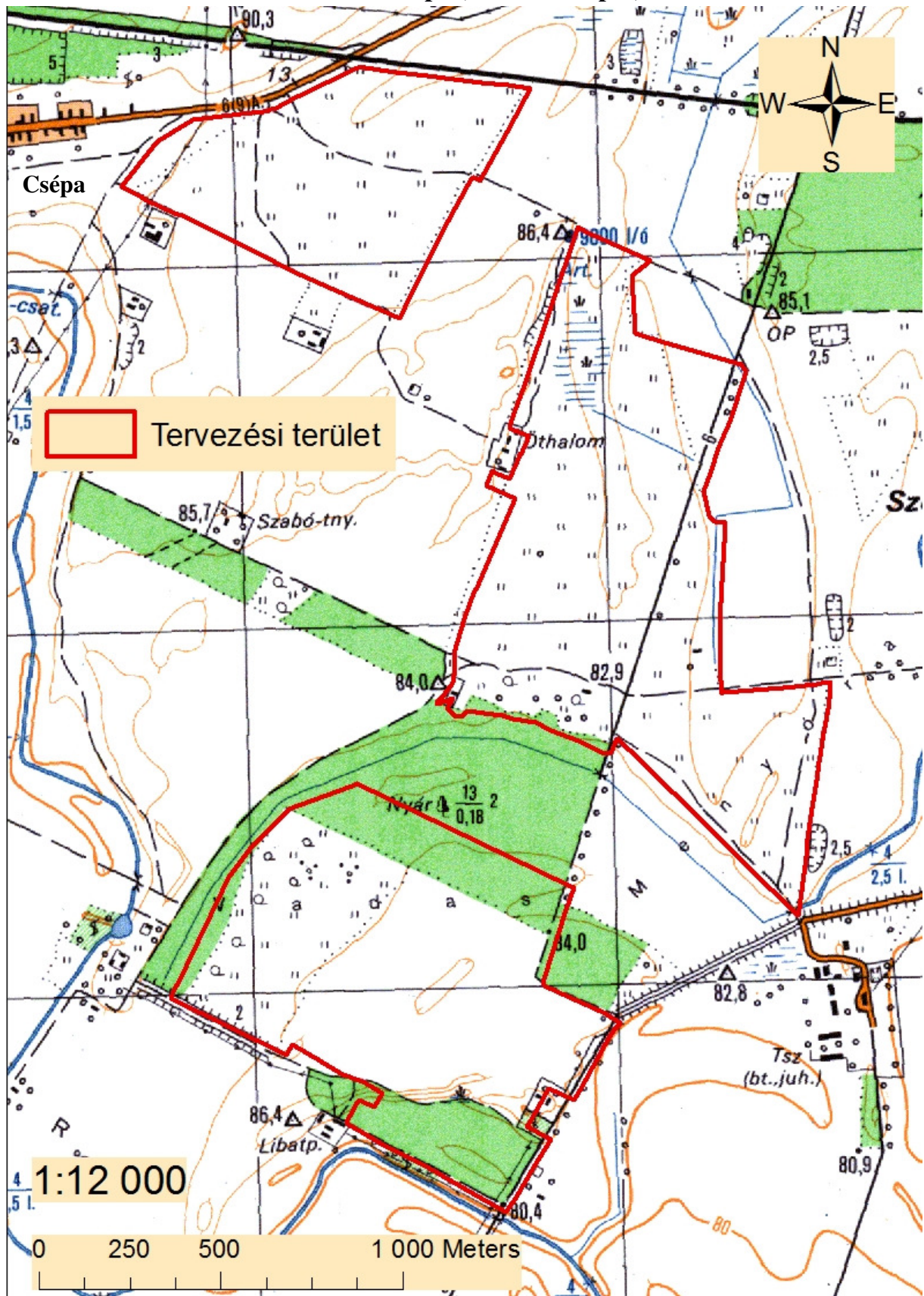
HARASZTHY L. (szerk) 2014: Natura 2000 fajok és élőhelyek Magyarországon – Pro Vértes Közalapítvány, Csákvár.

SALLAI R. B. (szerk) 2014: Veszélyeztetett Natura 2000-es fajok egyesületi fajvédelmi terve – Nimfea Természetvédelmi Egyesület, Be-Natur SEE, 231 pp.

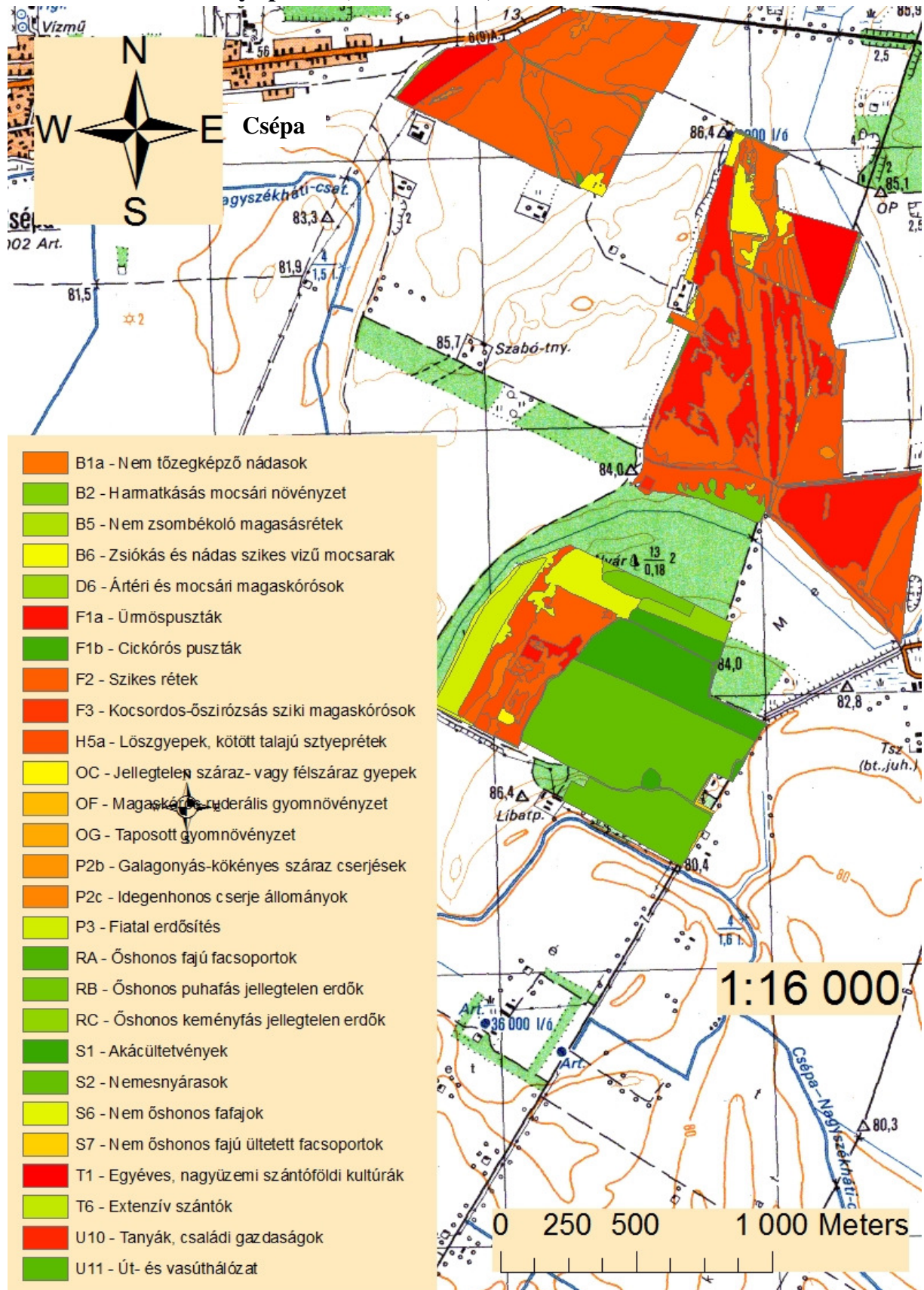
VIDÉKFEJLESZTÉSI MINISZTERIUM (szerk.) (2013): Útmutató a Natura 2000 fenntartási tervek készítéséhez, Budapest, pp. 36.

3. Térképek

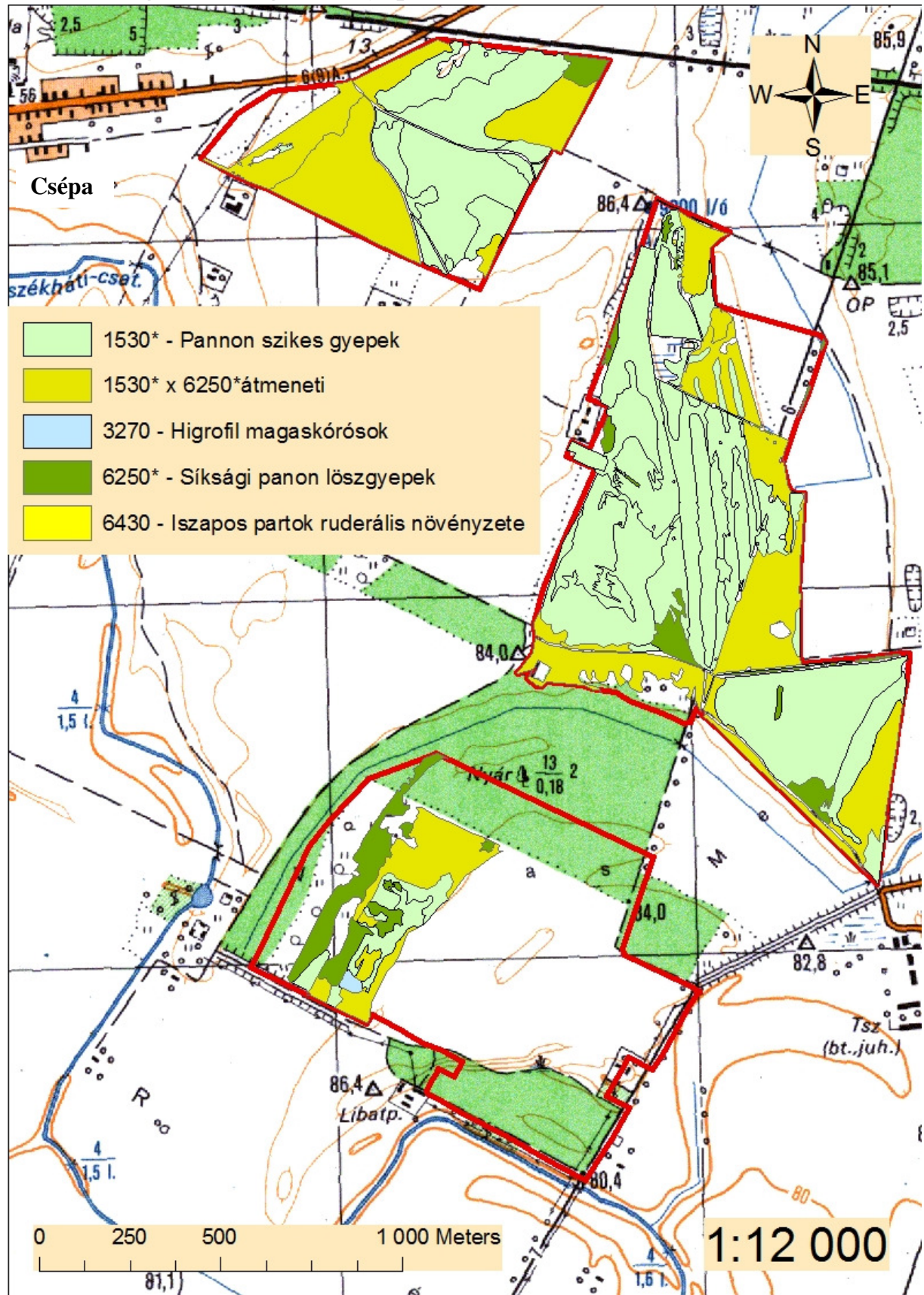
3.1. A tervezési terület áttekintő térképe (2013-as állapot)

3.2. Domináns élőhelytípusok (2013. 06. 27.)

3.3. Közösségi jelentőségű élőhelytípusok (2013. 06. 27.)

3.4. Közösségi jelentőségű fajok előfordulása (2013. 04. 18.)

